

rAntGroen

België-Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - januari - februari - maart 2009 - jaargang 8 nr. 29

© Rudy Vansevenant

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, Voorzitter en Coörd. Beleidswerkgroep
Groenstraat 59, 2540 Hove
03/455 22 12 - waeterschoot@euronickel.org

Jos Daniels, Secretaris
Archimedeslaan 4, 2650 Edegem
03/458 02 02 - jos.daniels@versateladsl.be

Peggy Beers, Conservator Fort 7
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Guido Callaerts, Penningmeester en Coörd. Behaagactie
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
03/828 11 03 - callaertsguido@versateladsl.be

Nancy Geldhof, Coördinator Educatieve werkgroep
Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken
0485/85 13 64 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, Coördinator Cursussen & rAntGroen
Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Ronny Deckers, Coördinator Studie
Orchideeënstraat 69, 2610 Wilrijk
0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Johan De Ridder, Mede-conservator Fort 7
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Hilde Vangrunderbeek, Coördinator Agenda & Activiteitenadministratie
Beekboshoek 202, 2550 Waarloos
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Bob Gabriels, Webmaster
Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout
bob.gabriels@telenet.be

Lucy de Nave
Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen
03/237 99 52 - lucy.denave@antwerpen.be

Veerle De Saedeleer
Elsenborghlaan, 2650 Edegem

Redactie rAntGroen

Graag uw teksten zenden naar:
Verslagen:
André De Mul, Lage Kaart 422 (Gvl), 2930 Brasschaat
03/828 70 32 - andre-de-mul@telenet.be

Agenda:
Hilde Vangrunderbeek, Beekboshoek 202, 2550 Waarloos
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Waarnemingen:
Gilbert Van Ael, Antwerpsesteenweg 243, 2660 Hoboken
03/827 05 10 - gilbert.van.ael@telenet.be

Fort 7-nieuws:
Johan De Ridder, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Overige:
Catherine Vandercruyssen, Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Vormgeving:
Guido Van Boeckel, Berten Pilstraat 20, 2640 Mortsel
03/455 92 79 - guido.van.boeckel@skynet.be

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 april 2009, ontvangen we graag ten laatste op 10 februari 2009.

Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:
Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - arthurwuyts@telenet.be

Monumentwandelingen:
Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippe.vanhove@scarlet.be

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxielaan 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Karina.deboeck@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: Voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: Ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. De algemene prijs is 15 euro. Studenten betalen 13 euro

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses.

Annulatie bij autobustochten: Leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: Om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.
Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Omslagfoto : Brandganzen - Goeree © Rudy Vansevenant

2009 in het verschiet, maar nog even een korte terugblik.

Het jaar loopt op zijn laatste benen wanneer deze rAntGroen in je bus valt. Tijd dus om even achterom te kijken en om de toekomst te verkennen.

Toen ik de verschillende activiteiten van het afgelopen jaar eens even bekeek kon ik niets anders dan besluiten dat 2008 alweer een erg druk jaar was. Vooral op het vlak van cursussen stond er erg veel geprogrammeerd waaronder enkele grote succesnummers: geologie en roofvogels. Het succes was zo overdonderend dat de cursus moest ontubbeld worden. Maar ook het weekend van Cap Gris Nez zat stamp vol en het gemiddeld aantal deelnemers voor onze wekelijkse activiteiten zit ook in de lift. Zeker wanneer de af te leggen afstanden niet te groot zijn, en nog meer zelfs wanneer het halve dag excursies betreft of wanneer er kan aangesloten of afgehaakt worden 's middags. Anderzijds werd veel latijn gestoken in het inrichten van een cursus paddenstoelen en een cursus natuurgids. De opkomst hiervoor was eerder matig te noemen.

*Vandaar mijn oproep aan de leden: **laat jullie stem horen** ! Welke zijn de activiteiten die jullie meer willen geprogrammeerd zien of welke dragen je interesse minder weg. Je stem, advies en opinie is belangrijk omdat we hiermee de werkbelasting voor de bestuursleden en de gidsen zo kunnen optimaliseren en ons aanbod mogelijks nog aantrekkelijker maken. Om hieromtrent een zo éénduidig mogelijk beeld te krijgen houden we een kleine schriftelijke enquête op de komende LAV en mogelijks tevens op enkele tochten !*

*Inderdaad de **LAV staat er aan te komen** ! Deze topactiviteit, gepland op zaterdagavond 14 februari waarbij naast kaas, wijn en een diaoverzicht van de afgelopen activiteiten, we ook enkele aspecten van de afdeling bekijken, is een echte "blockbuster geworden". Hopelijk kunnen we jullie hierop allen verwelkomen. De mondelinge reclame zal wel zijn werk doen. Opgepast, toch even bemerken dat de vergadering dit jaar niet in Steytelinck maar in zaal de Visit, op de Bist zelf, doorgaat. Hierdoor beschikken we over meer ruimte en kunnen we deze afsluiter van het jaar en de aanzet tot het nieuwe in stijl afsluiten.*

Tot slot en niet het onbelangrijkste, mijn dank aan alle stille (en minder stille) medewerkers waarop we kunnen rekenen en dan bedoel ik zeker in het bijzonder: de rAntGroenploeg, de gidsen, de werkploeg van Fort 7 en het bestuur. Jullie vele uren onbezoldigde inzet is de enige manier waarop we een organisatie als deze kunnen draaiende houden. In dit kader heb ik tevens een spijtig bericht te melden want de huidige conservators van het Fort 7 (Peggy en Johan) hebben te kennen gegeven dat hun familielevens momenteel te druk is. Ze blijven zich inzetten voor de afdeling maar niet meer als conservatorsteam. Vandaar ook hier een warme oproep aan alle leden voor een aantal aanvullende bestuursleden. Vorig jaar hebben Lucy en Veerle de stap gezet wat de afdelingswerking zeker ten goede kwam. Over de vacatures lees je verder in deze rAntGroen onder bestuursberichten meer.

Het allerbeste voor het nieuwe jaar.

Hugo Waeterschoot, uw voorzitter

In dit nummer:

Colofon - 2

Editoriaal - 3

Agenda - 4

Bestuursberichten - 13

Beleid - 18

Studie - 19

Verslagen - 21

RantNieuws - 25

Activiteitenkalender - 28

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- = Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd

- = Kindvriendelijke tocht

Zondag 4 januari 2009

8.30 u

Vogelobservatietocht Tholen

Nonnetjes - © Rudy Vansevenant

Voor de zeldzame leden die het nog niet zouden weten; onze allereerste tocht van het jaar wordt door insiders “de jenevertocht” genoemd omdat wij met een glaasje jenever samen toosten op een nieuw en mooi natuur(punt)jaar.

Traditiegetrouw bezoeken wij op deze tocht de Oesterdam, Scherpenissepolder, de Van Haaftepolder, het Rammegors en/of andere gebieden die kunnen wisselen in functie van het weer en de voorbereiding. Mochten wij, ondanks de opwarming van de aarde, dit jaar toch nog eens een echte ouderwetse vriesdag meemaken dan zullen ongetwijfeld heel wat wintergasten van de partij zijn: ganzen, eenden, roofvogels... En, als het geluk en de traditie zich doorzet, zien we op de Oesterdam weer Sneeuwgorzen en/of Fratertjes.

’s Middags zorgen we voor een gezellig cafeetje waar naast een drankje ook een warme kom soep kan verkregen worden.

Mis deze tocht niet, want “goed begonnen is half gewonnen” en dat geldt ook voor ons nieuw Natuurpuntjaar. Tot dan ...!

Afspraak: we vertrekken om 8.30 u met eigen wagens (kostendelend vervoer) aan de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien omstreeks 17.00 u ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel, bij regenweer laarzen en € 1 voorbereidingskosten.

Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77 - 0494/33 63 09

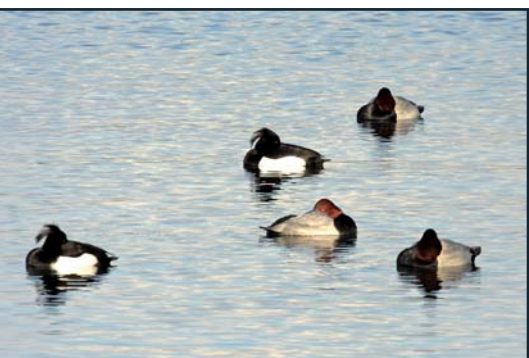
Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11

Zondag 11 januari 2009

8.45 u

**Winteruitstap naar
“De Kuifeend”**

Tafeleenden en Kuifeenden - © Rudy Vansevenant

Tijdens de trek en in de winter is De Kuifeend een toevluchtsoord voor watervogels alhoewel het gebied gelegen is te midden van industrieterreinen, drukke havendokken en lawaaierig verkeer. De vogels hindert dit allemaal niet, zij vinden hier rust, voedsel en zuiver water.

De Kuifeend is ontstaan midden de jaren zestig en is nu een paradijs voor ca. 250 vogelsoorten, waaronder 85 broedvogelsoorten.

Verder werden nog geïnventariseerd: 30 zoogdiersoorten, 9 soorten vis, 7 amfibiesoorten, 1 reptielensoort, alsook 300 plantensoorten en een uitgebreide lijst van vlinders en libellen enz.. In dit seizoen zal onze aandacht uiteraard vooral naar vogels gaan.

Conservator Ludo Benoy zal ons gidsen en het wordt vast een interessante voor-middag!

De uitstap is gratis, maar een kleine vrijwillige bijdrage ten voordele van het gebied is welkom.

Afspraak: we vertrekken om 8.45 u met eigen wagens op de Bist te Wilrijk en we eindigen ter plaatse omstreeks 11.30 u.

Mee te brengen: laarzen of waterdichte schoenen, verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, eventueel regenkledij.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52

(GSM 0485/71 73 48 enkel bereikbaar op de dag zelf)

Externe gids: Ludo Benoy

Zaterdag 17 januari 2009
9.30 u

Vogelgebieden LO,
slaapplaats Kiekendieven
Saeftinghe en mosseletentje.

Blauwe kiekendief

Vandaag gaan we wat later dan gewoonlijk op stap ... en beëindigen we onze dag ook later.

Door de havenuitbreiding op LO moesten waardevolle stukken natuur en poldergebied wijken.

In plaats daarvan werden vrij recent compensatiegebieden ingericht. Sommige zoals Blokbersdijk, Groot Rietveld en Verrebroekse Plassen, hebben er al wat jaartjes natuurontwikkeling op zitten.

Andere, zoals Drijdijk en Doelpolder Noord, zijn nieuwe belangrijke vogelgebieden.

We maken een boeiende tocht langs deze vogelrijke plekken ... zo dichtbij en vaak zo verrassend. Aansluitend maken we ons op voor een uniek bezoek aan de slaapplaats van kiekendieven in het aangrenzende Verdrongen Land van Saeftinghe, net over de Nederlandse grens. Dit geeft ons ook de kans om ons in te beelden hoe sommige gebieden aan de Vlaamse kant van de grens er over enkele jaren zouden kunnen uitzien.

Het Verdrongen Land van Saeftinghe is het belangrijkste overwinteringsgebied voor kiekendieven in NW Europa. Afhankelijk van weersomstandigheden verblijven hier putje winter zo'n 70 tot 150 vogels. Het grootste deel daarvan zijn Bruine kiekendieven, overwegend eerstejaarsvogels, aangevuld door enkele Blauwe kiekendieven. Ze voelen zich er bijzonder goed thuis omdat er volop voedsel voorhanden is, de rust er is gewaarborgd en er veilig kan worden overnacht.

Een bezoek aan de slaapplaats met een groep vogelaars is echt bijzonder. De slaapplaats bevindt zich immers in gesloten gebied. Saeftinghegids, Walter Van Kerckhoven brengt er ons veilig naar toe.

Zoals aangekondigd in de vorige rAntGroen wordt, voor wie wil, de dag rond 18.15 u afgesloten met een lekker mosseldineetje in Grauw. Uiteraard is er ook gezorgd voor diegenen die geen mosselen lusten, je kan ook kiezen voor slibtongetjes, biefstuk of een varkenshaasje. De prijs voor dit alles bedraagt € 17,50 zonder drank.

Op voorhand inschrijven en betalen is noodzakelijk. Bel daarom voor 10 januari naar Hilde Vangrunderbeek - 015/32 08 05, geef je keuze door en stort onmiddellijk € 17,50 op rekening van onze penningmeester.

Mogen wij er op rekenen dat dit volgens de afspraken gebeurt zodat we tijdig de juiste bestelling aan het restaurant kunnen doorgeven.

Afspraak: wij vertrekken op de Bist te Wilrijk om 9.30 u en eindigen de tocht ter plaatse tussen 18.00 u en 18.30 u. Nadien gaan we naar het restaurant.

Mee te brengen: picknick, drank, laarzen, vogelgids, verrekijker, telescoop en € 1 voorbereidingskosten.

Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77 - 0494/33 63 09

Externe gids: Walter Van Kerckhoven

Leiding: Hilde Vangrunderbeek 015/32 08 05

Al ingeschreven voor de bustocht naar Zeeland ?

Zaterdag 24 januari 2009
20.00 u

Winteravond,
werk van eigen leden

Alaska, puur natuur ...

Van 23 augustus tot 11 september 2008 bezochten we Alaska, de meest noordelijke staat van de Verenigde Staten. Het werd een zeer afwisselende reis. Vanuit het havenstadje Seward maakten we een bootexcursie naar de Kenaifjorden op zoek naar Walvissen, Zeeleeuwen en Zeeotters en naar de nog resterende zeevogels die op hun broedplaatsen waren blijven hangen.

Vervolgens trokken we naar het Wrangler-St. Elias National Park, het grootste nationaal park van de Verenigde Staten, waar we vanuit een klein vliegtuigje de immens uitgestrekte gletsjers konden bewonderen; een ervaring om nooit te vergeten! We deden er ook onze mooiste waarneming van de Zwarte Beer. In Chena Hotsprings

© Rudy Vansevenant

konden we, behalve van de warmwaterbronnen, 's nachts ook genieten van het fabuleuze Noorderlicht. Eén van de hoogtepunten van deze reis was een bezoek aan Denali National Park, gehuld in de meest fantastische herfstkleuren. Dit park wordt gedomineerd door de 6194 m. hoge Mount Mc. Kinley, het hele jaar door onder een sneeuwdeken gehuld. In deze ultieme wildernis heeft het wild nog alle ruimte om grenzeloos rond te trekken. We zagen er Grizzlyberen, Kariboes, Elanden, Sneeuwhaas, Vos en zijn frequentste prooi, het Sneeuwhoen. De vergezichten in herfststooi waren er adembenemend. De reis ging verder crescendo met tot slot een bezoek aan Brooks Camp in het Katmai National Park. We zochten en vonden er de Grizzlys in actie, op zoek naar de trekkende zalm. Na drie weken vlogen we vanuit Anchorage terug naar huis met unieke beelden op ons netvlies en op de camera. Kom mee genieten van deze prachtige wildernis.

Afspraak: deze avond gaat door in Kasteel Steytelinck te Wilrijk, St. Bavostraat (achter de kerk). We starten om 20.00 u, einde voorzien omstreeks 22.15 u.

Beelden: Rudy Vansevenant

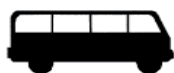
Commentaar: Hilde Vangrunderbeek en Rudy Vansevenant

Al ingeschreven voor het Bezoek aan het KBIN ?

Zondag 8 februari 2009
8.00 u

Bustocht naar Zeeland

Kleine zwaan - © Rudy Vansevenant

Een winter zonder Zeelandtocht is voor vogelkijkers moeilijk voor te stellen. Dus trekken we er opnieuw heen. Reken erop dat het weer echt de moeite zal zijn met een resem vogels die je niet elke dag voorgeschoteld krijgt. Wie Zeeland zegt denkt vooral aan watergebieden, polders, dijken, inlagen, stranden, verre einders en natuurlijk ook aan vogels. Weinig gebieden in West Europa bezitten zo'n vogelrijkdom als Zeeland. Ze zijn overal present op en langs het water, in schorren, weidegebieden, duinen en bossen. Soms met duizenden bijeen op hoogwatervluchtplaatsen, soms maar enkele verspreid in het landschap. Zeeland, dat is van Zeeuws Vlaanderen in het zuiden tot Schouwen-Duiveland in het noorden.

We wisselen busritten af met korte wandelingen van max. enkele km.

We bezoeken allicht een aantal klassieke plaatsen maar trachten ook iets verrassend nieuws voor u te ontdekken. Waar precies hangt in grote mate af van de voorbereiding en nuttige tips die Luc en Walter links en rechts opvangen.

Kom mee en geniet van de groepen ganzen, eenden, duikers, overwinterende roofvogels, allerlei steltlopers en tussendoor nog wat pleisterende zangvogels. We duimen voor een droog winters weertje zodat we ten volle kunnen profiteren van de vogels en de weidse landschappen.

Wandelafstand : max. 6 km.

Afspraak: We vertrekken aan de Bist om 8.00 u en zijn daar terug rond 19.00 u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme regenrijve kledij en schoeisel, picknick, fototoestel.

Wie mee wil stort voor 24 januari € 14 (volwassene) of € 12 (student) op onze rekening. Kinderen tot 12 j gaan gratis mee.

Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77 of 0494/33 63 09

Leiding: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 of 0479/98 57 77

Zaterdag 14 februari 2009
19.00 u !

**Algemene Ledenvergadering en
Kaas en Wijnavond**

Opgepast !

Deze avond gaat door in zaal VISIT te Wilrijk , Heistraat 38 te Wilrijk.
Ingang naast het halfopen winkelgebouw l'Apostofe.

Verdere info op blz. 13

Zaterdag 21 februari 2009

Belgische vogeldag

Vogelend Vlaanderen krijgt alweer een boeiende reeks lezingen voorgeschoteld. Afwisseling is het sleutelwoord: vogels leren herkennen, gewoon genieten bij adembenemend beeldmateriaal, mystery bird competitie, de vogelbeurs... Naar goede gewoonte krijgt de Vogeldag een extra uitstraling in de prachtige Middelheimcampus van de UA met uiterst moderne aula. De voordrachten worden gebracht door topornithologen van nationaal en internationaal kaliber. Voor meer inlichtingen surf naar www.natuurpunt.be/vogeldag

Zondag 22 februari 2009
9.00 u

**Bezoek aan het KBIN
(Koninklijk Belgisch Instituut
voor Natuurwetenschappen)**

Bron: Website KBIN

In de winter is een interessant museumbezoek aangewezen !

Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen bevat de grootste dinosaurustentoonstelling van Europa en dit in een gloednieuwe galerij.

In de permanente zalen kun je de rijkdom van het dierenrijk proeven: zilvervisjes en goudhazen, aardwolven en waterzwijnen, beervlinders en vogelspinnen, enz.

Ook een uitgebreide collectie mineralen is tentoongesteld.

We zullen rondgeleid worden in de dino-zaal en de nieuwe permanente tentoonstelling over evolutie (pas open vanaf 12 februari) door Hugo Vandendries (bioloog), hoofd van de educatieve dienst van het museum, een prima gids met veel zin voor humor. Omstreeks 12.00 u eten we onze boterhammetjes op in de cafetaria waar ook diverse snacks verkrijgbaar zijn. In de namiddag kunnen we dan op eigen houtje de rest van het museum bezoeken, met o.m. de tijdelijke tentoonstelling 'Over leven in extreme omstandigheden'.

Dit wordt vast een boeiende en leerrijke dag.

Afspraak: we vertrekken om 9.00 u met eigen wagens op de Bist te Wilrijk.

Terug: ten laatste om 17.00 u op de Bist.

Mee te brengen: lunchpakket.

Deelname in de kosten: € 12 à € 13 per persoon voor inkom en gids.

Gratis parking aan het museum.

Ditmaal is vooraf inschrijven bij de leiding noodzakelijk vermits slechts 20 personen meekunnen!!

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52,

het GSM (0485/71 73 48) is enkel bereikbaar op de dag zelf

Externe gids: Hugo Vandendries

Zondag 1 maart 2009

14.00u

**Knoppenwandeling
in park Vogelzang**

Zaterdag 7 maart 2009

20.00 u

**Projectieavond BVNF in zaal
Steytelinck**

Nu de verschillende boomsoorten er nog bladloos bij staan zullen we de bomen moeten herkennen aan hun silhouet, schors maar ook aan de knoppen.

We trekken vandaag naar het Middelheimpark om bij enkele boomsoorten van nabij de klaarzittende knoppen, die kortelings weer gaan ontluiken, te bekijken. Wat is een knop, hoe is die opgebouwd, welke soorten boomknoppen bestaan er... kortom een boeiende materie !

Afspraak: om 14.00 u komen we bijeen in de Middelheimlaan aan de ingang van het beeldmuseum. Het einde is voorzien om 16.30 u ter plaatse.

Gids: Fons Waeterschoot: 03/322 12 75 en Nancy Geldhof

Leiding: Nancy Geldhof 0485/85 13 64

December 11. hield BVNF (Bond Verantwoorde Natuurfotografie) zijn driejaarlijks Internationaal Fotografiefestival in Bornem. Wie dit fantastisch evenement mocht gemist hebben of wie nog eens wil genieten, krijgt vandaag een tweede kans. Een aantal van onze beste natuurfotografen waren bereid hun reeks nog eens exclusief voor onze afdeling te brengen. Wie BVNF kent weet dat we vanavond topkwaliteit te zien krijgen. Een niet te missen avond dus met volgend programma:

Voor de pauze blijven we dicht bij huis:

- "Inzoomen op de Kempen" (Danny Laps, Hugo Van Besauw en Roger Laps): De Kempen, een schraal land, land van zand, door de mens gecreëerd. We zoomen in op een fascinerende wereld van insecten en laag-bij-de-gronds gespuis, klein, maar wonderlijk.
- "In het spoor van de natuur - Nationaal Park Hoge Kempen" (Erwin Christis): Beelden van uitgestrekte heidegebieden en bossen, rivieren, kabbelende beken, moerassen en vennen, doorspekt met opnames van planten en dieren, geven een impressie van één van de natuurrijkste streken in Vlaanderen.

Na de pauze genieten we van de natuur in diverse buitenlandse bestemmingen:

- "IJsland - Frá ímyndun til veruleika" (Jan Roofthoof): Een geheel nieuwe reeks van Jan over IJsland. Rokende lavavelden, kleurrijke vlakten, kokende modder- en waterpoelen wijzen op actief vulkanisme. Sommige ijskappen verbergen actieve vulkanen terwijl smeltend gletsjerijs er aanzwelt tot woeste rivieren die zich langs talloze watervallen een weg zoeken naar zee. IJsland, een meesterwerk van de natuur.

En tot slot drie korte, maar krachtige klankreeksen van elk +/- 5 minuten:

- "Kalahari Dorsland" (Jo Bogaerts): Geniet van een bezoek aan de droge Kalahariwoestijn, van kleine macro-opnames tot grootse landschappen, en beleef de veerkracht van de natuur na zeldzame regenmomenten
- "De Pantanal" (Fons Van den Heuvel): Het immense natuurgebied, voor het grootste gedeelte in Brazilië gelegen, vormt in het regenseizoen het grootste wetland ter wereld. Al rijdend, varend en stappend gaan we op zoek naar de vele dieren die zich in de verschillende biotopen van dit gebied ophouden.
- "Tussen Chambal en Thar" (Bernard Castelein): Met Bernard, een fervent Indiareiziger en schitterend fotograaf gaan we op zoek naar natuur en in het wild levende dieren buiten de grenzen van de nationale parken van India

Deze zeer gevarieerde avond gaat door in zaal Steytelinck, St. Bavostraat (achter de kerk) te Wilrijk. Start om 20.00 u stipt, einde voorzien omstreeks 22.30 u.

Leiding: Rudy Vansevenant 015/32 08 05

Projectie: fotografen van de BVNF

Zondag 8 maart 2009
10.00 u

Mossenexcursie in Fort 5

Groot rimpelmos - foto: Willy Ceulemans

Het vroege voorjaar is het uitgelezen moment om de mossen, die de rest van het jaar onder de grotere planten schuilgaan, in volle glorie te bewonderen. Onder deskundige leiding van Lydia verplaatsen we ons (met kabouterpasjes) van het éne mosje naar het andere.

Zijn namen als: Kronkelsteeltje, Achterlichtmos, Gerimpeld boogsterretjesmos en Levermos nog nieuw voor je, dan nodig ik je uit om met deze kleine wereld kennis te komen maken.

Een goede raad: trek je warmste kleren aan en vergeet niet je loep mee te brengen.

Afspraak: om 10.00 u starten we op het Kerkplein (H. Familia) in Edegem (zijstraat van Prins Boudewijnlaan)

Het einde is voorzien rond 12.00 u.

Gids: Lydia Peeters

Leiding: Nancy Geldhof 0485/85 13 64

Zondag 15 maart 2009
8.00 u

De Bourgoyen en de Kalkense Meersen

© Rudy Vansevenant

Het is ondertussen reeds 4 jaar geleden dat we de Bourgoyen, het prachtig Stedelijk Natuurreservaat ten Westen van Gent, hebben bezocht. Het landschap is een vallei, uitgeschuurd door de Leie, met vochtige graslanden waarvan 's winters het laagste deel onder water loopt. In dit gebied komen dan grote concentraties watervogels voor. Het is dan ook een belangrijk overwinteringsgebied voor Smient, Wintertaling, Slobeend, Krakeend en andere eendensoorten. Vanaf maart zakt het water geleidelijk waardoor er plaatselijk plassen en slikveldjes overblijven die een grote aantrekkingskracht uitoefenen op steltlopers zoals Kempshaan, Watersnip, Tureluur, Wulp, Oeverloper en Witgat. Op dit moment van het jaar zit de kans er dus dik in dat we al deze soorten in de kijker krijgen!

Mensen van Natuurpunt Gent zorgen er voor dat we 's middags in het mooie, splinternieuwe bezoekerscentrum bij onze picknick een drankje kunnen krijgen.

Na de middag blijven we in het Gentse en bezoeken wij in de Scheldevallei een stukje van een uitgestrekt meersengebied. De Kalkense Meersen zijn één van de laatste stiltegebieden in de provincie Oost-Vlaanderen. Wij maken er een mooie landschapswandeling en met een beetje geluk zien we er de eerste Grutto's of andere weidevogels die in dit landschap van weiden en sloten overwinteren of komen broeden.

We kunnen deze dag afsluiten met een drankje in café "De Zwaan" aan de kerk van Uitbergen waar we onze auto's 's middags geparkeerd hebben.

In de voormiddag wandelen we ongeveer 6 km, in de namiddag ongeveer 7 km. Het wordt een mooie dag, zorg dat je er bij bent!

Afspraak: om 8.00 u aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer). Einde voorzien ter plaatse omstreeks 17.30 u.

Mee te brengen: picknick, verrekijker, telescoop, fototoestel, waterdicht schoeisel of, met/na regenweer, laarzen (voormiddag).

Gids: Rudy Vansevenant tel: 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Leiding: Wim Vandeweyer: 03/321 32 23 of 0485/60 54 97

Zondag 22 maart 2009

8.00 u

Spechtentocht

© Rudy Vansevenant

Sinds gisteren is het weer lente. Stilaan ontluikt de natuur uit z'n winterse rust. Ook voor de vogels breekt nu een levendige periode aan. De warmere dagen zorgen voor hernieuwde geestdrift voor het voortzetten van het geslacht. Spechten behoren tot de eerste soorten die beginnen met de balts. De zoektocht naar een partner en een ideale nestlocatie vergen de nodige energie. Luidruchtig bakenen ze hun territorium af en houden ze rivalen op een afstand. Een ideaal moment dus om deze anders moeilijk te observeren bosvogels in de kijker te krijgen. Temeer omdat nu het loof nog maar pas begint te groeien en deze boomklauteraars zich gemakkelijker laten bekijken tussen al dat "getakkewar". We hopen vandaag dan ook de verschillende soorten spechten die in onze contreien voorkomen te kunnen bespieden. Hiervoor bezoeken we een bosgebied in het Antwerpse. Wil je weten het welke, wees er dan bij en vergeet vooral je verrekijker niet !

Afspraak: vertrek met eigen wagens (kostendelend vervoer) om 8.00 u op de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien rond 12.30 u ter plaatse.

Mee te brengen: verrekijker, vogelgids, laarzen en regenkledij; indien het weer het toelaat, fototoestel.

Gids: Wim Roelant 0477/34 07 21

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11

Zaterdag 28 maart 2009

13.30 u

Namiddagfietstocht: Voorjaarsflora in onze afdeling

© Rudy Vansevenant

Onze afdeling ligt geografisch gesproken aan de rand van de Scheldevallei getuige de vele beekvalleien en brongebieden. Samen met de vele kasteelparken vormt dit een uitgelezen grondslag voor een rijke voorjaarsflora. Vandaag maken we een rustige fietstocht doorheen de afdeling waarbij we een aantal bekende en minder bekende plaatsen met voorjaarsflora in onze afdeling bezoeken. Je zal er echt van versteld staan hoe rijk Wilrijk, Edegem en Hove nog zijn op het vlak van voorjaarsflora.

Afspraak: we verwachten je met de fiets op de Bist te Wilrijk tegen 13.30 u en hopen de tocht die ongeveer een 15-20 km lang is, hier te beëindigen tegen 17.30 u ten laatste.

Een fototoestel, een goede fiets en regenkledij indien nodig, zijn de enige zaken die je nodig hebt om vandaag ten volle te genieten van een frisse lentefietstocht vol bloemen langs kleine soms onbekende paadjes. De fietstocht is zeker ook toegankelijk voor kinderen die mee kunnen fietsen aan de (gezapige) snelheid van volwassenen.

Leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

e-mail : waeterschoot@euronickel.org

Rudy Leemans en Johan Claessens

Zondag 5 april 2009

8.00 u

Voorjaarsflora in het bos van Zevenbergen-Ranst en het Muizenbos in Ranst

rAntGroen - 10

Nergens kunnen we korter bij huis genieten van de rijke voorjaarsflora dan in de twee gebieden die we vandaag bezoeken. In het bos van Zevenbergen-Ranst maken we kennis met het rijke Eiken-Haagbeukenbos, het typische "voorjaarsbos" met zijn vele Bosanemonen, Speenkruid, Muskuskruid, maar ook met de zeldzame Eénbes en het mysterieuze Heelkruid. Even verder op de wandeling krijgen we, op een zandige bodem, het veel armere Eiken-berkenbos te zien, waar even later Meiklokjes en het Dalkruid zullen bloeien. De Adelaarsvaren spant er de kroon. Nadien verkennen we het nabijgelegen Muizenbos, eigendom van het Vlaams

Muizenbos - foto: Luc Van Schoor

gewest en, in tegenstelling tot Zevenbergen, niet toegankelijk voor het publiek. In 2002 brachten we er al een eerste bezoekje. Het Muizenbos is een vochtig en kalkrijk populierenbos met een hoge botanische waarde. Ook hier vinden we opnieuw de fraaie voorjaarsflora terug; naast tapijten met bosanemoon bloeit hier ook talrijk de Slanke Sleutelbloem. Voorts komen er nog schaarse broedvogels als Tortel, Matkopmees en Kleine Bonte Specht voor. Dit bosreservaat is terecht geklasseerd als Europees beschermd habitatgebied. Dit bezoek is dan ook een enige kans voor wie deze natuurparel eens van nabij wil bewonderen.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 8.00 u, het einde is voorzien omstreeks 12.30 u

Mee te brengen: verrekijker, veldgids, fototoestel en, voor het vochtige Muizenbos, zonder fout ook laarzen!

Gids: Rudy Vansevenant tel 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Leiding: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Al ingeschreven voor de bustocht van 26 april ?

Paasmaandag 13 april 2009

Wandeling Kalmthoutse heide

In deze periode is de heide nog een beetje in winterrust, vermits het 's nachts op zandgronden nog wel eens kan vriezen.

Maar voor één bewoner is de lente alvast begonnen, de Boomleeuwerik is al volop nest aan het maken en zal zeker van zich laten horen.

Meer info in volgende rAntGroen

Zondag 19 april 2009

8.00 u

**Natuurverkenning
in de Laak- en Netevallei.**

Natuurpunt beheert in de Laak- en Netevallei meer dan 250 ha zeer waardevol en gevarieerd natuurgebied, een ideaal doel voor een boeiende lentewandeling.

Onze gids is als natuurkenner en vogelringer zeer vertrouwd met de streek. Hij neemt ons mee langs de mooiste hoekjes van deze valleigebieden.

Trichelbroek is een moerassig gebied waar de Kleine Laak uitmondt in de Grote Laak.

In een aantrekkelijk landschap met enkele hoeven, weilanden, eikenbossen en dreven vinden we, verscholen tussen broekbossen, een natuurlijke waterplas.

Deze vijver trekt heel wat watervogels aan zoals Aalscholvers, Futen en verschillende soorten eenden. Aan de rand van de vijver nestelt een kolonie Blauwe reigers en in de omliggende rietvelden broeden enkele paartjes Blauwborst. Ook de flora is zeer gevarieerd met o.a. Waterviolier en Koningsvaren.

Veel varens vinden we ook in het nabijgelegen natuurgebied Varendonk.

Het ligt in de gelijknamige deelgemeente van Laakdal aan de samenvloeiing van de Grote Laak met de Grote Nete. Door de overgang tussen de vochtige vallei en de hoger gelegen zandige gronden treffen we hier een grote verscheidenheid aan biotopen en soorten.

De broekbossen, eikenberkenbossen en dennenpercelen zijn bekend om hun paddenstoelen, varens en mossen. Naast verschillende soorten spechten broedt hier o.a. Havik.

In de vallei van de Grote Laak ligt ook De Roost. Dit waardevol moerasgebied biedt een afwisseling van oude elzenbroeken, verlande turfputten, bloemrijke

Trichelbroek - foto: Luc Van Schoor

Bruinrode heidelibell - foto: Willy Ceulemans

hooilanden en is doorsneden door talrijke sloten en grachten. Naast een rijke moerasflora komen hier broedvogels als Wielewaal, Tortel en IJsvogel voor.

Het Zammelsbroek, dat we in de namiddag bezoeken is wellicht het bekendste natuurgebied van de streek. In de rustige, brede vallei van de Grote Nete vind je een grote verscheidenheid van biotopen. Dat gaat van een droge zandduin, bekend als de Calvarieberg, tot vijvers en moerassen. Naast een zeer waardevolle moerasflora kan je hier ook allerlei libellen en vogels als Dodaars en Nachtegaal verwachten. De wandelaar treft hier een gave strook natuur aan met heel wat ontwikkelingskansen voor fauna en flora.

Zoals je merkt staat deze wandeling borg voor afwisseling en natuurbeleving

Zorg dat je erbij bent !

Afspraak: vertrek met eigen wagens op de Bist, Wilrijk om 8.00 u, einde ter plaatse rond 17.30 u. Wandelaafstand: ca 12 km.

Meenemen: picknick, kijker, telescoop, vogel- en plantengids, laarzen aanbevolen.

Gids: Herman Berghmans

Leiding: Luc Van Schoor 03/353 09 77 of 0494/33 60 09

Zondag 26 april 2009

8.00 u

**Busuitstap : Landschapstocht
voorjaarsflora in de Lessevallei**

Tocht Lessevallei in 2007

Een klassieke Ardennentocht met zowel aandacht voor landschap als rijke variabiliteit aan plantengemeenschappen !!! De Lesse kerfde over de tijden heen haar lieflijke bedding door het zachte en smalle kalkmassief gelegen tussen het plateau van de Condroz en het Ardennenmassief. Deze bonte geologische mengeling laat duidelijke sporen na in de rijke fauna en flora van deze streek. Hierdoor is de voorjaarsflora uitgesproken in deze periode en vinden vele zeldzame planten hier hun stekje, zoals de Gele Anemoon, de Naaldvaren en de Bolletjeskers. Wat vooral indruk maakt op deze tocht is de uitbundigheid van de flora die soms in grote getale (lees velden Judaspenning, Daslook, ...) gezamenlijk in bloei staat. Vandaag maken we een prachtige dagwandeling langs kronkelige en soms steile paadjes langsheen de rechteroever van de Lesse, waar we halverwege onze picknick verorberen in het veld langs het water. Vooral in het tweede deel van de wandeling krijgen we erg mooie en soms spectaculaire landschappelijke taferelen te zien en naar goede gewoonte ook de Grote gele kwikstaart en hopelijk tevens de Waterspreeuw. Deze wandeling is vast één van de mooiste, die onze zuiderburen te bieden hebben in dit seizoen. Een aanrader dus !

We vertrekken 's morgens aan het station van Houyet en eindigen in de namiddag aan het station van Gedron-Celles. De totale wandelaafstand bedraagt ongeveer 12 km. Deze uitstap is zeker geschikt voor kinderen gezien het afwisselend karakter van deze wandeling en de nabijheid van de Lesse op voorwaarde dat ze de afstand kunnen stappen.

Afspraak: we vertrekken met de bus te Wilrijk voor het districtshuis om 8.00 u stipt naar de Lessevallei. We verwachten terug in Wilrijk te zijn omstreeks 19.00 u. (dit uur kan echter iets onderhevig zijn aan mogelijke files op de autostrade).

Meebrengen: goed schoeisel (best laarzen bij regenweer), waterdichte regenkledij, picknick (incl. drank !), kijker en eventueel veldgidsen.

Inschrijven kan door € 15 (volwassene) of € 13 (student > 12 j) op onze rekening (979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen) te storten met vermelding van de naam (namen) van de deelnemer(s). Kinderen t.e.m. 12 j gaan gratis mee en families betalen nooit meer dan € 50 .

Leiding en gids: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

e-mail : waeterschoot@euronickel.org

**2009 in het verschiet,
wat heeft de afdeling je te bieden?
Algemene Ledenvergadering en Kaas en Wijnavond**

**Zaterdag 14 februari 2009, 19.00 u!
Opgepast deze avond gaat door in zaal VISIT**

Een eerste jubileum dit jaar want het is reeds de 5e maal dat we u onze Algemene Ledenvergadering presenteren volgens het recept van: een aangenaam overzicht van de activiteiten van het vorige jaar en wat het komende jaar te bieden heeft. Om meteen in de sfeer te komen starten we met sfeerbeelden van 2008 gevolgd door een korte toelichting omtrent de

komende monumentendag op het Fort in september 2009. Je zal het merken, de toon is meteen gezet. Bovendien volgt na ieder "recept" hopelijk een maaltijd nietwaar? We nodigen je dan ook graag uit voor een gezamenlijke kaas en wijnavond *. Hierop stellen we het nieuwe jaar, onze intenties en vooruitzichten voor en eindigen met de klassieke fotoverkiezing.

We hopen je dus ook dit jaar in grote getale te mogen verwachten op onze ledenavond van zaterdag 14 februari 2009, met volgend interessant aanbod:

- het jaarlijks overzicht van grappige momenten en prachtige natuurbeelden van afdelingsactiviteiten. Bovendien worden een tweetal realisaties in detail toegelicht.
- een korte voorstelling van het activiteitenprogramma van 2009.

- een uitbundig kaas en wijndiner.

- een kort overzicht van het afdeling's reilen en zeilen van 2008 en de verwachtingen voor 2009 waarbij we je tevens de begroting voor volgend jaar evenals het bestuur voorstellen.

- en tot slot prijsuitreiking voor de beste afdelingsfoto van het jaar. Uit de binnengestuurde digitale en andere foto's kiezen we de meest originele (afdelingswerking) en mooiste natuurfoto's.

- losse babbel waarbij je al de vragen die je maar zou hebben omtrent wensen en suggesties voor activiteiten naar voren kan brengen.

Dit alles kost slechts € 8,5 per persoon bij voorinschrijving voor 1 februari (graag een telefoontje of mail aan Guido Callaerts - 03/828 11 03, e-mail: callaertsguido@versateladsl.be), of € 10 zonder voorinschrijving, beide te betalen aan de kassa bij de ingang. Het wordt dus ongetwijfeld weer een fijne avond ! Opgepast dit evenement gaat door op een nieuwe locatie, zaal VISIT op de Bist, die ons meer ruimte en mogelijkheden biedt. Om niet te laat aan tafel te gaan starten we stipt om 19.00 u !

** er kan in de mate van het mogelijke rekening worden gehouden met dieetvoorschriften of veganistische levenswijze indien melding bij de inschrijving.*

**Oproep voor binnenbrengen
beeldmateriaal !**

Graag ontvingen we ook van jou elektronisch beeldmateriaal over onze activiteiten van 2008 ! Heb jij nog digitale foto's liggen of ken je gewoon een prettige anekdote omtrent het afgelopen werkjaar, bezorg het dan graag aan Catherine Vandercruyssen, K. Astridlaan 106, 2550 Kontich (cvdx@pandora.be) of Hugo Waeterschoot, Groenstraat 59, 2540 Hove (waeterschoot@euronickel.org) liefst voor 20 januari. We zijn vooral op zoek naar foto's met sfeerbeelden en mensen; de kwaliteit doet er echt niet toe ! Je doet dan bovendien automatisch mee aan de prijsuitreiking van de beste afdelingsfoto van het jaar. Digitale foto's kunnen doorgezonden worden (< 10 !) of beter nog op een CD of Memorystick afgeleverd worden op één der vermelde adressen.

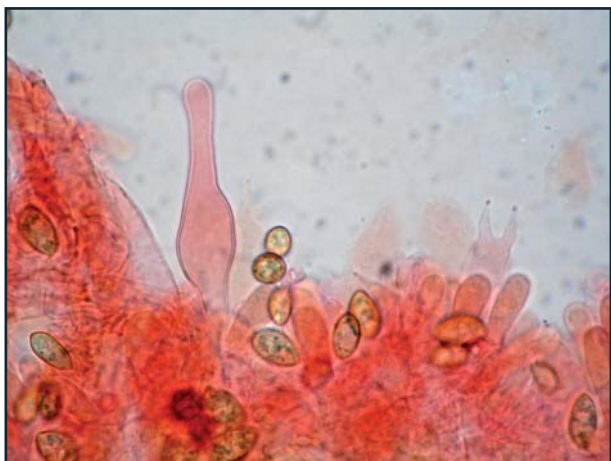
Paddenstoelenwerkgroep

31 maart 2009 - Microscopie-initiatie-avond

Voor al wie reeds een paddenstoelencursus volgde in onze afdeling: beginners, gevorderden en kaders, ook van vorige jaren!

Tijdens de najaarscursus Paddenstoelen rijst er soms twijfel over de soortnaam van een paddenstoel. Op basis van macroscopische kenmerken bekomen we een veldnaam.

Voor zekerheid en bij moeilijke genera rest er maar één oplossing: microscopische determinatie. Dat zo'n microscopieonderzoek méér inhoudt dan sporen meten laten ervaren begeleiders u graag zien op deze avond. De AMK-medewerkers zetten de microscopen gebruiksklaar, leggen de preparaten gereed maar tonen u eerst sterk vergrote, digitale beelden van deze uiterst kleine maar wondermooie celkenmerken.

Deelname is gratis, **inschrijving is noodzakelijk** want het totaal aantal deelnemers is beperkt.

Leiding:

leden van KVMV afdeling Antwerpse Mycologische Kring

Info en inschrijving:

lieve.deceuninck@skynet.be, 0475/26 81 67

Praktisch: aanvang om 20.00 u, Bioruimte van de UA,
Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen.

Een plannetje vind je op:

< http://www.kamk.be/html/de_kring.html

Actie Vogels voeren en beloeren

Er gebeurt ongetwijfeld heel wat meer in je tuin dan die ene Koolmees die naar de vetbol komt en de Merel die kaasrestjes komt opeten.

Neem deel aan het

9e nationaal telweekend op 7 & 8 februari 2009.

Dankzij deze tellingen krijgt Natuurpunt een goed idee over hoe de vogelpopulatie in een gemiddelde Vlaamse en Waalse tuin eruit ziet. We hopen te ontdekken of de Turkse tortel en de Kauw nog steeds in aantal toenemen en hoe onze Huismus het stelt.

Help mee

Heb je een tuin of terras en je voedert vogels dan moet je slechts even de tijd nemen om per soort het maximale aantal te noteren. Informatie over de actie van Natuurpunt kan je nalezen op www.natuurpunt.be, rubriek "Biodiversiteit" "Vogels" "Projecten".

Lees ook het artikel over "Honger in de bossen"

Honger in de bossen

Het is slecht gesteld met de voedselvoorraad in de bossen. Net zoals de hongerige beren in Rusland die voedsel zoeken in dorpen, verplaatsen mezen en andere vogels zich massaal op zoek naar voedsel. Bomen produceren van jaar tot jaar een sterk verschillend aantal zaden. Dit jaar zijn er in grote delen van Europa erg weinig beukenootjes, eikels en hazelnoten. Ook haagbeuken en naaldbomen dragen weinig zaden. Voor zaadeters dreigt een hongerwinter. Om hieraan te ontkomen vluchten ze massaal weg uit Scandinavië en Oost-Europa. Ze zijn op zoek naar plaatsen met meer voedsel en zachtere winters zoals in West- en Zuid-Europa. Vanaf juni observeerden vogeltellers van Natuurpunt een invasie van Kruisbekken in Vlaanderen. De Kruisbek leeft van naaldboomzaden. Half september volgden duizenden Zwarte mezen. Ook de Zwarte mees eet in de winter naaldboomzaden. Ondertussen hebben ook enkele Siberische notenkrakers Nederland en België bereikt (zie www.waarnemingen.be). Begin oktober volgden tienduizenden Koolmezen en Pimpelmezen. Met 4567 getelde Gaaien, was er ook ongewoon sterke beweging van deze soort, die in de winter vooral leeft van eikels. Ook de zeldzame Appelvink trok de afgelopen weken in zelden geziene aantallen over heel Vlaanderen (zie www.trektellen.nl).

Wie in de tuin zonnebloempitten of pindanoten voedert kan een sterke toename van het aantal bezoekers merken. Vooral mezen, maar ook Kepen komen nu al naar de voederplaatsen. Het wordt vast een boeiende winter op de voederplank! Een uitstekende reden om later in de winter deel te nemen aan de tuinvogeltelling van Natuurpunt. Meer info over tuinvogels vind je op www.natuurpunt.be/tuinvogels. Meer achtergrondinformatie over de vogelinvasies vind je op www.natuurpunt.be/vogelinvasies

Bron: Perbericht Natuurpunt, marc.herremans@natuurpunt.be

Karel Matthijs 80 jaar !

Wie is Karel ? Welnu deze persoon is een monument. Hij is de drijvende kracht achter het beheer van Fort 7 te Wilrijk en werkt daar reeds meer dan 25 jaar! Karel is dan ook "deken" van de beheerploeg en eigenlijk "duvel-doet-al". Maar Karel is meer dan dat ! Hij is een ervaren natuur- en fortgids en heeft verschillende kandidaat-natuurguidsen begeleid. Of dit nog niet genoeg is, werkt hij nog steeds mee bij het beheer van de Hobokense Polder als een van de "goudklompjes" en werd daarvoor dan ook reeds in de bloemetjes gezet. Vroeger was hij ook actief op Fort 5 te Edegem als gids. Het is u al duidelijk, Karel weet van aanpakken ! Maar Karel is vooral een sociaal mens. Hij kan op een aanstekelijke manier lachen en als rasechte Antwerpenaar, gevat in zijn replieken en rad ter tong.

Kortom Karel Matthijs is een man die graag gezien is en erg gewaardeerd wordt.

Op 10 november werd hij 80 jaar ! Haast niet te geloven ! De actieve werkploeg en het bestuur hebben dit op die dag samen met zijn echtgenote Mariette dan ook stevig gevierd. Karel we wensen u nog heel wat jaren in goede gezondheid !

Prosit !

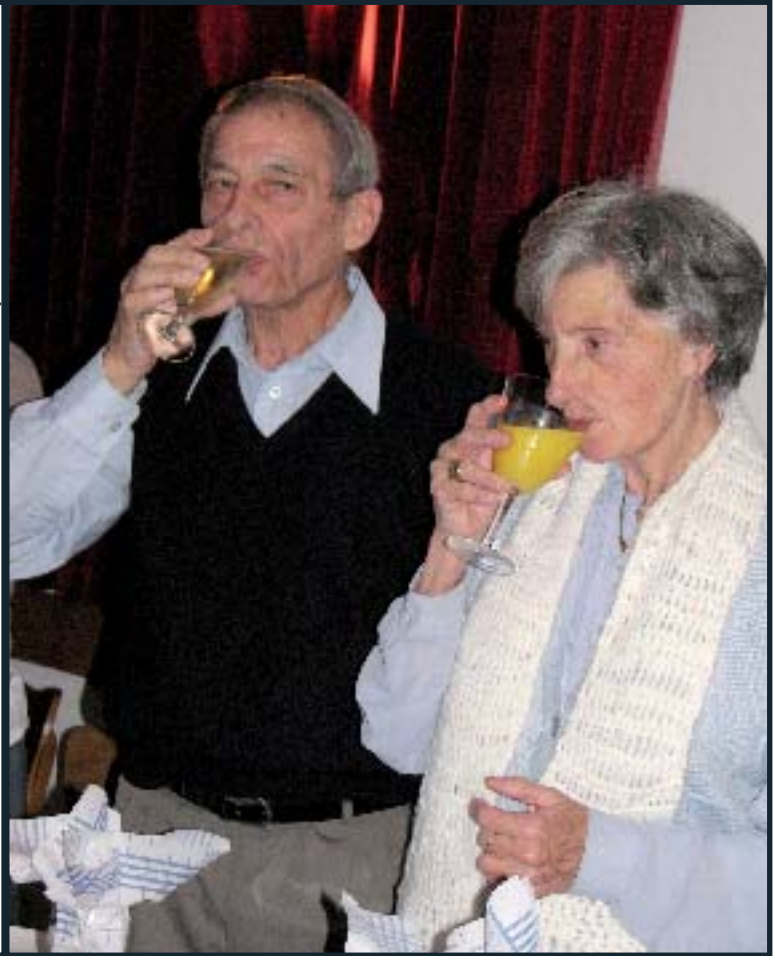

foto: Veerle De Saedeleer

Jef Vandeweyer is niet meer.

Jef, ik zal je blijven herinneren als de man die steeds getrouw aan de zijde van Mia stond, je echtgenote. Jullie waren een echt natuurliefhebberskoppel die geregeld mee op stap gingen en steeds een buitengewone interesse aan de dag legden. Jullie interesse voor natuur heeft zicht uitgestraald op jullie kinderen, getuige hun inzet in het verleden voor de jongerenvereniging Natuur 2000 en de actieve inzet van Wim in onze afdeling. Jef is spijtig genoeg in oktober, schielijk en veel te vroeg van ons heengegaan.

Mia en Wim laat dit echter geen domper zetten op jullie levensverhaal. Jef was een goedschiks man, laten we dat herinneren en deze positieve gedachte aan hem meenemen naar de toekomst.

We zullen jullie met open armen ontvangen en ondersteunen op onze activiteiten in deze moeilijke periode. Ik ben ervan overtuigd dat Jef dit ook zo zou gewild hebben.

Hugo

Nieuws van Johan Baetens

"Hallo allemaal,

't is alweer een tijdje geleden, maar ik heb er nog eens werk van gemaakt om m'n blog (<http://srananbiet.blogspot.com/>) te updaten. Er staan nu twee nieuwe artikels op: eentje over een toeristische uitstap die ik gedaan heb eind september en eentje over de stand van zaken van het project zelf.

Verder kan het project nog steeds extra financiering gebruiken:

- in de begroting van het schoolgebouw werd blijkbaar geen rekening gehouden met de kosten van de arbeiders (tja). Dit probleem wordt mogelijks nog opgevangen door de donatie van Suriprofs, maar dat is nog niet zeker.
- voor de aankoop van een boot voor het vervoer van groepen schoolkinderen naar het eiland
- voor de aanschaf van educatief materiaal (boeken, binocculairs, plantenpersen, ...)

Momenteel is het budget voor Tonka-eiland op de rekening van Natuurpunt € 170. Een bijdrage kan nog steeds gestort worden op deze rekening (979-9767547-40) met vermelding "Tonka".

Meer info over het project kan je vinden op <http://www.zuidrand.be/rantgroen/Rantgroen28.pdf>

De prijs van bustochten lichtjes aangepast !

Niets ontsnapt deze dagen aan de prijsstijgingen, hebben ook wij tot onze spijt moeten vaststellen. In een half jaartje tijd zijn de prijzen van autobussen immers met 20 % gestegen. Toch willen we als bestuur deze prijs niet volledig doorrekenen naar de deelnemers. Omwille van ecologische redenen willen we absoluut autobussen blijven promoten boven individueel autoverkeer, zeker op de wat grotere afstand. Autobussen brengen bovendien zoveel meer mogelijkheden met zich mee (toelichting op de bus, meer gezelschap ...), zijn veiliger en veel aangenamer en comfortabeler voor zowel deelnemer als gids. De laattijdige inschrijvingen en afzeggingen vormen echter meer en meer een probleem. Die willen we dus aanpakken om rechtvaardig te blijven tov deze die tijdig inschrijven. Vandaar dat het bestuur besliste om voor bustochten vanaf 1 februari '09 volgende regeling te laten ingaan :

- Kostprijs : € 15 (ipv € 14) , voor studenten € 13 (ipv € 12), gezinnen max. € 50 (blijft)

- Kostprijs verhoogt met € 2,5 in de laatste week en kosteloze annulaties kunnen tot voor deze datum.

We zijn er als bestuur van overtuigd dat jullie deze waardering voor bustochten zeker op prijs stellen.

De winkel van Natuurpunt verhuist !

Vanaf 1 januari 2009 gaat de winkel van Natuurpunt open op een nieuwe lokatie op nog geen 100 m van het station van Mechelen. Met deze meer centrale ligging vlakbij het hoofdgebouw, hoopt Natuurpunt makkelijker aan de vraag van leden te kunnen voldoen en verhoogt ook de bereikbaarheid. Bestellingen via het web of te Turnhout kunnen nog steeds, al zal de voorraad en beschikbaarheid op deze laatste bestemming langzaam afgebouwd worden. Verreijkers en ander optisch materiaal blijven echter beschikbaar te Turnhout aangezien ze hier optimaal kunnen uitgetest worden in de mooie tuin van het gebouw aan de Graatakker.

Het nieuwe adres van de winkel is:

Stationstraat 40 te 2800 Mechelen, 015/43 16 88.

Verreijkers: Natuurpunt voorop !

Tot op heden waren er twee bekende punten waar je op een maximale service en minimale prijs kon rekenen voor de aanschaf van een kwaliteitsvolle verreijker: de Natuurpunt winkel te Turnhout in de Graatakker en de winkel van De Putter te Brugge. Aangezien deze laatste een privéwinkel was, kwam de winst niet ten goede van Natuurpunt. Dit is recentelijk veranderd doordat de winkel van de Putter heeft besloten om verreijkers in naam van Natuurpunt te verkopen. Beide winkels promoten nu het prijs-kwaliteitsmerk Kyte. Laat steeds je lidkaart zien en je verkrijgt tot 15 % kortingnaargelang het model. Bovendien steun je de vereniging! Voor bijzondere merken (Zeis, Leica, ...) leveren enkel aankopen te Turnhout de combinatie eigen voordeel, voordeel voor de vereniging op.

Openstaande vacatures:

Een vrijwilligersvereniging staat of valt met de inzet van zijn vele geëngageerde medewerkers. Vandaar deze warme oproep voor engagement. Onze afdeling biedt een erg ruim aanbod aan activiteiten aan, van studietochten over landschapswandelingen, cursussen, beheer van Fort 7 en Groen Neerland, beleid en vele, vele andere mogelijkheden. Graag willen we dit behouden of zelfs uitbreiden, vandaar dat we steeds op zoek zijn naar medewerkers. Zelfs een kleine inzet is steeds gewaardeerd, dus laat zeker van je horen indien je je geroepen voelt om voor bijgaande vacatures een klein of groter steentje bij te dragen.

Neem gerust contact op met:

Jos Daniels, 03/458 02 02 - jos.daniels@versateladsl.be) of Hugo Waeterschoot, 03/455 22 12 - waeterschoot@euronickel.org die je vraag of aanbod bij de juiste persoon plaatsen:

- Medewerker beheersteam Fort 7: het beheersteam van het Fort is aan vernieuwing en versterking toe. Hou je van gezellig samenwerken met andere mensen in de natuur, laat van je horen (inzet : enkele dagen / jaar)

- Medewerker beheersteam Groen Neerland: ook voor dit nieuwe natuurgebied voor onze afdeling gelegen te Wilrijk tussen de kern en de wijk Neerland zoeken we versterking en nieuwe gezichten (inzet : enkele dagen / jaar)

- Propagandamedewerker: jaarlijks bemannen we een 10 tal standen (vb. Kerstmarkt te Wilrijk). Nancy zoekt hulp en versterking om onze vereniging te promoten op deze standen. Een kleine inzet maar grote meerwaarde voor de afdeling (inzet : 1 tot 4 dagen / jaar)

- Redacteur rAntGroen: het redactieteam is op zoek naar een nieuwe redacteur om tijdig de artikels in te zamelen en te coördineren voor Guido ze zoals steeds in een mooie lay-out tot een prachtig nummer zet. Het tijdschrift blijft hét uithangbord van de vereniging en dat willen we zo behouden (inzet : 4 x 2 à 3 avonden per week)

- Vrije medewerker : ieder jaar organiseert de afdeling wel een aantal evenementen waar "alle handen" welkom zijn. Dit jaar staat er zeker een erg belangrijk evenement op de agenda waarvoor we vele tientallen mensen nodig hebben. De monumentendag (september) handelt immers rond Forten en Natuur ! (inzet : weekend september)

Uw waarnemingen zijn belangrijk!

Waarnemingen in onze afdeling van 15/08/08 tot 15/11/08

Warme oproep aan iedereen om eens meer naar buiten te komen rond uw huis en in de buurt en ons uw waarnemingen door te geven.

Bel of mail naar Gilbert Van Ael, 03/827 05 10, <gilbert.van.ael@telenet.be>

DATUM	PLAATS	WAARNEMERS	SOORTEN
Vrijdag 13/06/2008	Fort VII Op in het water liggende boomstam ter hoogte van de ijsvogelwei	Ludo Deravet	1 Grote gele kwikstaart [<i>Motacilla cinerea</i>]
Donderdag 28/08/2008 15.00 u	Langs Edegemse Beek fouragerend in hazelaarstruiken van recreatiedomein Romeinse Put Giscoords: 156088-203916	Johan Claessens	Eekhoorn [<i>Sciurus vulgaris</i>]
Maandag 08/09/08 16.00 u	Fort VII Op jacht boven de open ruimte van het fort	TuurWuyts	Boomvalk [<i>Falco subbuteo</i>]
Woensdag 10/09/2008 08.20 u	Romeinse Put oever van de grote vijver van recreatiedomein Giscoords: 156222-204025	Johan Claessens	Ijsvogel [<i>Alcedo atthis</i>]
Donderdag 11/9/2008 09.45 u	Fouragerend in nat weiland langs Grote Struisbeek naast Atlas Copco aan de Boomsesteenweg, grens Wilrijk – Aart-selaar tussen de koeien Giscoords: 150948 - 204212	Johan Claessens	Twaalf (12) Ooievaars [<i>Ciconia ciconia</i>]
Vrijdag 31/10/08 namiddag	Fort VII Op in het water liggende boomstam naast het Waterhoenpad	TuurWuyts	1 Grote gele kwikstaart [<i>Motacilla cinerea</i>]
Zaterdag 01/11/08 11.15 u	Fort VII Bandenbarak	Johan Baetens Ronny Deckers Lucy De Nave	1 uitvliegende Kerkuil [<i>Tyto alba</i>]

In de vorige rAntGroen heb ik foutief Tuur Wuyts gebruikt bij een reeks waarnemingen (Ma. 09/06/08) i.p.v. Johan Claessens. Aan beide actieve waarnemers, daar kunnen velen onder ons nog een voorbeeld aan nemen, mijn excuses hiervoor.

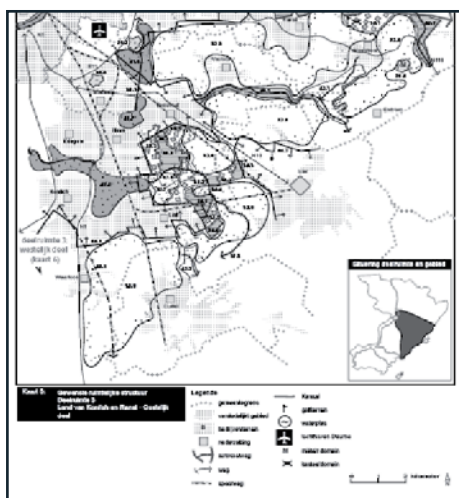
De afbakening van het Grootstedelijk en het Buitengebied zorgt voor heel wat deining ten zuiden van Antwerpen.

Het Structuurplan in ontwerp

Het laatste half jaar werd hard gewerkt aan het Structuurplan in de Antwerpse regio en vooral aan de afbakening van het “Buitengebied”. Het structuurplan tracht hierbij op een geïntegreerde wijze de ruimtelijke planning voor de komende jaren vorm te geven. In de praktijk en ietwat vereenvoudigd, komt het neer op een herziening van de Gewestplannen.

We weten allemaal hoe belangrijk het behoud van de open en groene ruimte voor ons allen is. Vandaar dat de afdeling dit afbakeningsproces met de nodige aandacht heeft gevolgd en ook enkele belangrijke vergaderingen hieromtrent heeft bijgewoond.

“Buiten-” en “Grootstedelijk” gebied zijn termen uit het Structuurplan. De grens tussen de twee loopt gelijk met de grens van de feitelijke stadsagglomeratie en loopt dwars van oost naar west, door onze afdeling (midden door Hove en Edegem en grenst tegen Wilrijk aan ter hoogte van het AZ). Ten zuiden hiervan gelden andere ruimtelijke doelstellingen dan ten noorden van deze lijn. Voor het Grootstedelijk gebied bijvoorbeeld wordt een grotere bewoningsdichtheid vastgelegd en in het Buitengebied wordt meer aandacht geschonken aan agrarisch gebruik en open ruimte.

Al bij al verliep *de discussie rond de afbakening in onze gebieden relatief rustig en goed*. Onze afdeling kon haar visie omtrent de open ruimte in de verschillende gemeenten toelichten en deze werden bijgetreden door de afgevaardigden van de gemeenten en provincies. Doel was het zuidelijk deel van Hove, de Romeinse put, de pijlpijnzone, het deel ten zuiden van de UA en AZ en het ganse deel van Wilrijk grenzende aan Hemiksem, open te houden. Enkel omtrent het brongebied van de Hollebeek werd wat gediscussieerd met de landbouwers, die beweerden dat er in dit parkgebied “nog stevig aan landbouw werd gedaan”. Niets is minder waar want het brongebied van de Hollebeek is momenteel sterk bedreigd door een versnippering van vroegere landbouwpercelen voor paardenliefhebbers.

Het Stadsrandbos vergeten op de plannen?

Enige kanttekening is wel dat het plan geen melding maakt van het *Stadsrandbos* in de omgeving van Edegem/Kontich. Reden is dat dit nog niet formeel ingetekend staat op de ruimtelijke planning (het zit immers nog steeds na jaren palaveren in de planningsfase) maar ook toch wel het gebrek aan politieke ondersteuning door Edegem en Kontich dit om de plaatselijke boeren niet voor het hoofd te stoten.

De opinie van de afdeling is genuanceerd wat het Stadsrandbos betreft. Wij staan zeker open voor recreatief medegebruik in het gebied Edegem-Kontich-Aartselaar, maar wensen het originele landschap (dat deels zelfs nog uit de middeleeuwen stamt) maximaal te behouden : een open landschap dus. De andere twee gebieden die in aanmerking komen “het Klaverblad” op de grens tussen Hemiksem, Aartselaar en Wilrijk en “de Boshoeck” ter hoogte van Hove/Boechout zijn veel kwetsbaarder en kunnen volgens de afdeling de verwachte recreatiedruk niet aan. Vandaar onze oproep om het Stadsrandbos in de Structuurplanning mee te nemen, maar dan enkel voor het deel van Edegem/Kontich. De afdeling heeft hieromtrent einde november een bezwaarschrift ingediend bij de plannenmakers van het Structuurplan.

Kapers op de kust !

Terwijl de structuurplanning relatief vlot verlopen is op het grondgebied van onze afdeling is dit veel minder het geval bij de burens. *Hoboken* staat in rep en roer omtrent de quasi volledige invulling van *Petroleum Zuid als industrie zone*, bovendien toegankelijk voor de zwaarste industrie (Sevesobedrijven). Je leest hierover meer in het artikel rond Petroleum Zuid. Natuurpunt Hobokense Polder komt op voor een meer evenwichtige oplossing voor het gebied, met een duidelijke buffer tussen het Natuurgebied de Hobokense Polder en het industriegebied, een aanbod aan recreatieruimtes (sportfaciliteiten) en industrieterreinen zij het bij voorkeur meer lichtere industrieën.

Maar ook ten zuiden van onze afdeling ter hoogte van de *Keizershoek* op de grens tussen Rumst en Kontich langsheen de E19 wordt een grootschalige aanslag op het open landschap voorbereid. De plannenmakers zouden op dit 80 ha grote open landbouwgebied van de *Keizershoek liever een KMO zone* zien verschijnen. Natuurpunt Kontich-Duffel ziet dit terecht niet zitten en vraagt zich af waarom een volledig open ruimte hiervoor moet opgeofferd worden waar er nog heel wat open percelen in andere KMO terreinen in de omgeving te vinden zijn.

Het structuurplan veroorzaakt nogal wat deining dus in onze regio, vandaar onze warme oproep om de betreffende oproepen tot protest even grondig te bekijken en indien u hiermede akkoord bent deze ook te ondertekenen.

Klasse: Magnoliopsida
(Dicotyledoneae – tweezaadlobbigen)

Orde: Dipsacales

Familie: Dipsacaceae (Kaardenbolfamilie).

Volgens de nieuwe opvattingen (Heukels' Flora, 23ste druk) werd deze familie opgenomen in de Caprifoliaceae (Kamperfoeliefamilie)

Geslacht: *Dipsacus* (Kaardenbol)

Kaardenbollen zijn tweejarige planten: in het eerste jaar groeit enkel een wortelrozet die overwintert, in het tweede jaar groeit de (al of niet vertakte) bloemsteel met de bloemhoofdjes uit.

Op de bloemsteel, die 1 tot 2 meter hoog wordt - soms nog meer - staan de bladeren tegenoverstaand.

De bloemhoofdjes bestaan uit een in de hoogte stekende bloembodem, waarop veel bloempjes staan die elk beschermd zijn door een stekelige stroschub. De bloempjes zijn zeer honigrijk; de hoofdjes worden dan ook druk bezocht door allerlei soorten insecten.

De vrucht is een nootje en de uitgebloeide kaardenbollen worden bezocht door o.m. putters op doortrek.

Kleine kaardenbol (*Dipsacus pilosus* L.)

Stengel: met stekelige borstelharen. Stengelbladen gesteeld en meestal diep ingesneden, met aan de voet vaak twee oortjes.

Bloemhoofdjes: rond, tot 2,5 cm lang, de stroschubben zijn eerder borstels; geelwitte bloemkroon, bloeit van juni tot augustus. Omwindselblaadjes niet stekend, weinig langer of korter dan de stroschubben, afstaand of teruggebogen.

Vindplaats: op matig vochtige, licht beschaduwde, humeuze, voedselrijke kalkhoudende, lemige grond (kapvlakten, bosranden, langs beken).

Status: in Vlaanderen niet bedreigd, zeldzaam (vooral in de valleien van de Boven-Schelde, de Dender, de Zenne en de Grensmaas). Algemener in Wallonië.

Grote kaardenbol (*Dipsacus fullonum* L.)

Stengel: afstaande stekels op de ribben van de holle steel. Stengelbladeren met gawe, getande of gezaagde bladrand. Stekels op de sterk gerimpelde bovenkant van de bladeren en ook aan de onderkant op de middennerf. De tegenoverstaande bladeren zijn zittend, aan de basis breed met elkaar vergroeid. In deze 'kom' blijft na elke bui het regenwater (soms lang) staan. Sommige auteurs menen dat klieren op het bladoppervlak een slijmachtige stof afscheiden die zich met het water mengt waardoor de verdamping geremd wordt. De Franse naam voor deze 'kom' is "cabaret des oiseaux", wat doet vermoeden dat vogels hier komen drinken. Wie heeft dat al waargenomen?

Wel vinden heel wat kleine insecten de verdrinkingsdood in deze natte kom, waaruit sommigen dan weer besluiten dat de Kaardenbol, zoals bv. Zonnedauw, op deze manier aan eiwitten zou geraken. Dit werd echter nooit bewezen en het 'nut' voor de plant van deze waterreservoirs is nog steeds niet duidelijk.

Bloemhoofdjes: hoger dan breed, tot 9 cm hoog, de stroschubben zijn langer dan de bloemen, recht en naaldvormig uitlopend; rozeachtig lila bloemkroon, bloeit van juli tot september. De bloei begint in het midden het hoofdje: een ring van bloempjes, zoals de evenaar rond de wereldbol. Erboven en eronder zitten de nog in ontwikkeling zijnde groene bloemknopjes. onder het paars

de meer bruine al uitgebloeide bloempjes. Gedurende de bloeitijd schuift er een de bloeiende ring naar boven en een naar beneden. Omwindselblaadjes stekend, veel langer dan de stroschubben, boogvormig naar boven gekromd.

Vindplaats: op vochtige, humeuze, voedselrijke, kalkhoudende, omgewerkte klei- en krijtverweringsgrond (bermen, dijken en ruigten). Op zonnige plaatsen met open plekken (om te kiemen). Niet in zure zandgronden (Kempen).

Status: in Vlaanderen niet bedreigd, vrij algemeen (in duinen, leemstreek, Maasvallei en vooral in de polders), de soort breidt zich uit. Zeer algemeen in Wallonië.

De grote kaardenbol is bij ons integraal beschermd: plukken, uitsteken van de wortelrozet of vervoeren van plantendelen zijn dus verboden.

Slipbladkaardenbol (*Dipsacus laciniatus* L.)

Stengel: met veerdelige tot veerspletige zittende bladeren die zoals bij de Grote kaardenbol vergroeid zijn.

Bloemhoofdjes: bloemkroon licht roze of wit.

Vindplaats: in vochtige, voedselrijke ruigten. In België is er enkel langs een oude Leie-arm te Menen een bestendige groeiplaats.

Status: zeer zeldzaam.

Weverskaarde (*Dipsacus sativus* L.)

Stengel: de overstaande bladeren zijn vergroeid zoals bij de Grote kaardenbol.

Bloemhoofdjes: nog groter dan die van de Grote kaardenbol. De stroschubben zijn ongeveer even lang als de bloemen en eindigen bruusk in een naar buiten gebogen punt. Bloemen lila.

Vindplaats: ?

Status: werd vroeger gekweekt voor het kaarden van wol. Is een zeer zeldzaam adventief.

Kaarden

- De vezels van een te spinnen stof (vlas, wol, katoen) door middel van een kaarde ontwarren en evenwijdig leggen. Kaarde: een blok met ijzeren punten; kaardenbol.

- Een laken of deken ruwen (ruw maken of een pluizig oppervlak geven).

De Kaardenbollen op Fort 7

De bodem op het fort bevat veel kalk o.m. vanwege de schelpen die bij het graven van de grachten over het gebied verspreid werden. Een ideale bodem voor kaardenbollen.

De Grote kaardenbol is reeds jaren aanwezig op het fort en breidt zich langzaam uit. De plant groeit voornamelijk in de voegen van en naast de betonwegen, dus op open, zonnige plekken.

Een bloeiende Kleine kaardenbol werd voor het eerst waargenomen in 2001, op een matig vochtige, licht beschaduwde plaats. In het kader van het beheer wordt hier op vastgestelde ogenblikken gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd. Daardoor werden de zaden van de plant verspreid zodat we in 2009 een lange rij van bloeiende Kleine kaardenbolplanten te zien zullen krijgen.

Verslagen te verzenden naar
 André de Mul, Het Geleeg 4 bus 2, 2990 Wuustwezel (Gooreind),
 of mail naar andre-de-mul@telenet.be

**Museumbezoek Plantin – Moretus
 zaterdag 19/04/2008 – 30 dlnm
 Gids: Francine de Nave
 Leiding: Herman Snoeck
 Verslag: Tuur Wuyts**

We houden van afwisseling en daarom werd nu een museumbezoek geprogrammeerd. De hoofdconservator zelf, barones Francine de Nave zou ons rondleiden in dit stedelijk museum dat zijns gelijke niet heeft op de wereld en dan ook terecht werd erkend door de UNESCO als werelderfgoed. Het mag inderdaad een wonder heten dat de gebouwen en meubilair, het atelier met alles erop en eraan, de bibliotheek en de tuin nog vrijwel intact zijn blijven staan, mede omdat zij steeds in het bezit van de familie zijn gebleven. De gids gaf ons uitvoerige uitleg over de ontstaansgeschiedenis, de groei en bloei van de drukkerij en uitgeverij die als motto hadden “Labore et Constantia”. Het was niet alleen een bedrijfspand maar tevens een cultureel trefpunt waar geleerden o.a. Justus Lipsius, adel en rijke kooplieden regelmatig over de vloer kwamen. Francine goocheelde met namen en data en toonde vele details in kamers, zalen, gangen en tuin. In de drukkerij werd getoond hoe dit drukken in zijn werk ging en de verslaggever mocht zelfs een drukproef maken van een sonnet. Vele beroemde werken werden hier vervaardigd o.a. van 1579 het “Theatrum Orbis Terrarum” van Abraham Ortelius dat land- en zeekaarten bevatte maar wellicht het beroemdste boek was de vijftalige bijbel of “Biblia Polyglotta”. Op het einde van de rondgang leidde de conservator ons in een zaal waar in vitrinekasten een aantal natuurboeken tentoongesteld lagen o.a. het “Cruydtboek” van Rembertus Dodoens. Op een opengeslagen bladzijde een afbeelding van de varen Duffelloof wat toen “Graechtvaeren” heette, een overigens terechte benaming! De conservator had deze boeken speciaal voor ons geselecteerd! Na afloop dankte Herman Snoeck mevrouw de Nave en met een stevig applaus beëindigden we dit boeiende bezoek!

**Zomerwandeling en pinteling in Fort 7
 zondag 13/07/2008 – 40 dlnm
 Gidsen: Fortgidsen
 Leiding: Tuur Wuyts
 Verslag: Monique Truyen**

Was het de belofte van een frisse pint na of was het de zon die zich van haar beste kant liet zien, in elk geval was de opkomst voor de pinteling verrassend. Meer dan 40 geïnteresseerden daagden op voor de zomerwandeling op Fort

VII. Geen probleem voor de drie beslagen natuurgidsen. Tuur Wuyts, Lucy de Nave en Rudy Leemans namen elk een groepje voor hun rekening. Om elkaar niet voor de voeten te lopen spraken ze elk een verschillend parcours af. Ons vertrouwd natuurgebied toonde zich in al haar zomerse pracht. Wilgenroosje en Agrimonie zorgden voor de hoofdtonen, vaak aangevuld met een subtiele toets IJzerhard. We hoorden een Buizerd en we zagen hem ook. De zon op het water maakte voor ons de kanjers van Karpers zichtbaar. Onderweg vonden we het schedeltje van een Egel dankzij de nog aangehechte pluïsjes stekels konden we hem gemakkelijk determineren. Valse noot in het geheel waren de zwartgeblakerde schragen die na vuurtje-stook door indringers op de weg aan de laadkade werden achtergelaten. Vandalisme in contrast met zoveel enthousiast vrijwilligerswerk. Is dat dan echt onvermijdelijk? Terug van de wandeling hadden de “vaste waarden” een heus caféterras ingericht aan de IJsvogel, inclusief bediening en knabbelst. De toestromende wandelgroepjes werden al gauw babbelende klikjes zonder onderscheid tussen nieuwe of vertrouwde gezichten. De sfeer zat er meteen in want zo’n frisse Gageleer smaakt naar meer! Iedereen genoot van het gezelschap op een heerlijke zondagnamiddag in de natuur. Deze pinteling was weerom een voltreffer! Dank aan iedereen die zich ervoor ingezet heeft! Toen de poort werd vergrendeld, stond de zon al laag!

**Fietstocht Rondje met een Pontje
 maandag 21/07/2008 – 21 dlnm
 Gids: Luc Van Schoor
 Leiding&bezemwagen: André De Mul
 Verslag: Jeanine De Greef
 Vogeltellingen: Bart Moons**

Vroeg vertrek op den Bist, droog weer. 6-de Rondje Pontje. Al de fietsen in de auto’s met 21 personen, 2 die aansluiten in Zeeland. Om 7.40 u en route. Bijna aan de veer en het begon te regenen, dat zal wel overgaan. Overzet 40 minuten. De Visdiefjes vlogen met ons mee, Kleine mantelmeeuw, Wulp, Grote stern, en in de verte 2 Zeehonden. Aangekomen in haven Hansweert, och het regent nog. Graspieper, Kleine karekiet, Tijftjaf, Torenvalk. Waar blijven die twee? Even bellen. De weg niet gevonden. Terug naar huis. Wij op ons fietske in de regen, en het stopt niet met regenen zelfs hagel. Yerseke moer: Veldleeuwerik, Rietgors, Putter, Oeverzwaluw, enz.

Slikkengebied van Yerzeke: Steenloper, Tureluur, Wulp, Rossegrutto, Groenpootruiter, Dwergsternen. Inlaag: Grote stern, Kleine zilverreiger. Picknick in Wemeldinge bij de Optimist (!); laat ons hopen drogen weer. Maar nee het regende voort.

Dan Kattendijke: Wulp, Scholekker, Kokmeeuw en Zilvermeeuw. Deesse Watergang: Kluten, Zwarte ruiter, Witgatje, Blauwe reiger. Kloetinge: Bruine kiekendief, Zanglijster. Biezeling, De Kapellebank, Hansweert: Regenwulp, Wulp en Visdiefjes, prachtig. Het was zo’n mooi gebied maar we waren zo nat. Dan had Maria een platte band, had die geluk! ze kon met de bezemwagen mee. Gezellig met André in den auto, en wij maar zwoegen. Luc, dat gaan we volgend jaar terug doen hé! (maar dan in de zomer!!!) Hopelijk droger, maar het was wel gezellig, en goed gelachen. Bedankt Luc en André, we hebben er toch van genoten.

**Fietstocht Markiezaat en
 Wouwse Plantage
 zondag 03/08/2008 – 18 dlnm
 Gids: Luc Van Schoor
 Leiding: André De Mul
 Verslag: Kris Vos**

Er wordt vrolijk wat afgeketterd op de parking aan het bezoekerscentrum “de Kraaienberg” in Bergen op Zoom. Op deze plaats vertrekt vandaag onze fietstocht. Sommigen onder ons trekken nog vlug gepaste kledij aan. De fietsen die mee mochten in de bestelwagen van Greta worden uitgeladen. Wat een geluk dat we Greta hebben. Ondertussen zien we van op de parking al twee Kleine zilverreigers. En dan verzamelen we rond Luc, onze gids, voor een korte uiteenzetting over het verloop van de dag. Het Markiezaat is één van de natuurgebieden, beheerd door het “Brabants Landschap”, een vereniging voor het behoud van natuur- en landschapsschoon in de provincie Noord-

Brabant. Gelegen tussen het bosrijke heuvelland van de Brabantse Wal en het druk bevaren Schelde-Rijnkanaal is het Markiezaat een prachtig zoetwatermoeras in ontwikkeling, ontstaan door de afsluiting van de Oosterschelde met de Markiezaatskade in 1984. Hierdoor is een getijloze vaarverbinding tussen Antwerpen en Rotterdam gerealiseerd. Het vroegere “Verdronken Land van het Markiezaat van Bergen op Zoom” met een fraaie zoutvegetatie, evolueerde in 20 jaar enorm. Het water in het meer en in de krekken verzoet geleidelijk. De duintjes van nu zijn resten van de vroegere kreekruggen. Het open water met een oppervlakte van zo'n 1000 ha is zo groot als onze Kalmthoutse Heide. Het natuurgebied van 2300 ha bevat ook voormalige schorren die begraasd worden door koeien en paarden en op de onbegraasde schorren ontwikkelt zich spontaan een bos met wilgen en berken.

Al fietsend bewonderen we dit heerlijk stukje natuur in ontwikkeling. André, die nog niet mag fietsen wegens een spierscheur, volgt ons met de auto als bezemwagen. Vele Boerenzwaluwen kruisen laagvliegend ons pad. Aan de Duintjes zien we Sint-Jacobskruiskruid, Brem, met duizenden zaaddozen, en heide die later in het jaar nog moet bloeien. Op een wei zit een hele

groep Kieviten en een Blauwe Reiger. Op de plassen zitten Fuut, Dodaars, Krakeend en Waterhoen. In het riet horen we toch nog de Kleine karekiet, al vertelt Luc ons dat de kleine zangvogels nu volop zaden en insecten eten om een energievoorraad aan te leggen tegen de grote trek in het najaar. Aan de Kreekraksluizen zien we vooral Kuifeend. Van op het dak van een gebouw overschouwen we het hele gebied: het kanaal, het Markiezaat en het naburige Tholen. Christien en haar vriend Enouck sleutelen ondertussen aan een fiets. Het zadel staat voor deze rijzige Afrikaan toch echt wat te laag om comfortabel te fietsen. Luc vertelt ons dat het Markiezaat met zijn 800 ha oeverland ook een ideaal broedgebied is voor o.a. Zwartkopmeeuw. We rijden verder richting Molenplaat en zien onderweg een Grote Zilverreiger, Aalscholvers, Witte

en Zwarte zwanen en Brandganzen. Aan de Spuikom staan Grote Moerasmelkdistels, Watermunt en Koninginnenkruid. De gele schermbloemige langs de kant van de weg is Pastinaak.

's Middags kunnen we gelukkig onze boterhammen opeten in het informatiecentrum want het begint te regenen. Na het eten stappen Christien en haar vriend in de auto bij André. Ook vandaag blijkt een bezemwagen zijn nut te bewijzen.

Langs de Wouwse Plantages rijden we naar de Gravin van Mattenburgh, de naam alleen al roept sfeerbeelden op van in de boeken van Suske en Wiske. Als we ook nog een hele reeks oldtimers tegenkomen is het adellijke plaatje volledig. André heeft voor ons een afspraak geregeld in de Orangerie van het Kasteeldomein.

Veel vogelobservaties zijn er onderweg niet. We horen een jonge Havik in het bos, bedelend om eten, maar we zien hem niet.

Deze namiddag moet er geregeld gestopt worden om regenkleedij aan of uit te trekken. Maar het landschap is mooi en enkele korte buitjes, ach, een mens went eraan, niet? Langs de Zoom, een uitgegraven turfvaart, nu uitsluitend dienend voor waterafvoer, rijden we het bos in. In het bosgebied van Mattenburgh mag de natuur zich vrij ontwikkelen. Oude dennen, van de vroegere plantages, sterven af en blijven staan tot ze rottend in elkaar zakken. De ontwikkeling van echt natuurlijk bos op voedselarm zand is in deze omvang voor Nederland uniek te noemen. En weer moet het gezegd worden dat de Nederlanders er wat van kennen als het gaat om natuurontwikkelingsplannen en natuurbescherming. Het is een bloemrijk en beeldig optrekje dat André gekozen heeft ter afsluiting van deze mooie dag. Op het terras van de Orangerie genieten we allemaal van een lekkere pint.

Bedankt Luc dat je ons dit schitterend gebied hebt laten ontdekken, zo dicht bij huis dat het zeker de moeite loont om er nog eens naar terug te keren. Bedankt André, jij was vandaag een schitterende logistieke ondersteuning.

Steltloperocht in Zeeland

zaterdag 09/08/2008 – 23 dlnm

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Rudy Vansevenant

Verlag: Thierry Depauw

Howe ze 't doen, mij een groot raadsel!? De enige mooie dag in tijden. En dat zes maanden van tevoren gepland. Tholen, Slikken van de Dortsman (geen dorstman hé!, da's nog te vroeg.) Hectaren slikkengebied. HW. 9.30 u. De flinke platen langs het Brabants en Dortsman vaarwater zijn onder. Een machtig H.V.P. (hoogwatervluchtplaats). Duizenden

steltlopers. Het thema van de dag: steltlopers en hun voeding. 't Ziet zwart van de Scholeksters, Wulpen, Rosse Grutto's, Zilverplevieren, w. o. nog velen in zomerkleed. De mooie sierlijke Kluten, Tureluurs, Zwarte Ruiters, Oeverloper, Witgat, Bontbekjes, Kemphanen, Watersnip, Oeverpieper. Hé hé, wat een weelde. Achter de dijk nog wat Zomertalingen, Putters, de Bruine Kiekendief, Bergeend, Kievit, de verd. ... hm!! Nijlganzen, Bonte Strandlopers, Groenpoot. Pffft. 't Kan niet op. Hé, ziet eens ginder aan de noordkant, massaal. Even naar daar. Ong. 1.500 Rosse Grutto's, 4.000 Wulpen, 3.500 Schollen, Kanoeten, maar een paar. Huis- en Boerenzwaluw vliegen langs de dijk. De Gele Kwik, nog niet verzadigd???

Goed dan, even naar de Scherpenissepolder. Zwarte ruiter, Tureluur, Bonte Strandloper. Ha ha !! 2 gewone Grutto's, eenden, Twee vlinders, 1 Witje, 1 Oranje Zandoogje. Triest dit jaar, geen vlinders. Jongens, we moeten opschieten.

St. Annaland. Picknick is gereserveerd. We proeven van de ruimte, de rust, de stilte. Ja, zegt Rudy, nu dat 't veer weg is, komt hier geen mens meer. Verdomme, wat is dat? We naderen St. Annaland. Overall wagens neergeplakt. Een kakofonie, orgie van lawaai, geschreeuw, gegil. Kermis. Gereserveerd. 't Ja, we weten van niets. Achter op de koer kunt ge nog wat stoelen halen. Alle drak in een colaflesje. Eenheidsprijs 1,75. Rekening: zoek het zelf maar uit. Rudy wordt penningmeester gebombardeerd, centjes tellen. Hé hé, wee zijn uit dit wespennest geraakt met de nodige vertraging. De machtige schorren van St. Annaland, de Krabbenkreek. 't Is ondertussen LW. 210 ha schorre en slib. Oef! Gelukkig hard. Het lukt ons zelfs met bijna propere laarzen er uit te komen. De Schorre met zijn o. a. Engels slijkgras – kweldergras – Zoutmelde, Schorrezoutgras, Engels gras, Lamsoor, Zeekraal, Gerande Schijnsprurrie, Zeekruid, Melkkruid – dat lichte zilverspul, ja, Zealsem. Oef!! Te veel om op te noemen. Hé hé!! Gele Kwik. Ondertussen vertelt onze gelegenheidsgids Sjaak, vrijwilliger Staatsbosbeheer, honderduit boeiende wetenswaardigheden. Schiet wel eens met spek, maar ja, een vrijwilliger kan niet alles weten, hé, en die natuurpunten zijn de simpelste niet. We lopen over 't slib naar het beetje water dat er nog in de kreek zit. Even gravend met een schop. Voedsel zat

voor die duizenden hongerige steltlopers. Wadslakjes, Kokkels, Strandgapers, Japanse Oester, Nonnetjes, Duizendpoten, Leeglopers (vriendelijk bedoeld hé), Zeesla. Om in schoonheid te eindigen, de gluurmuur van de Van Haaftepolder. Zwarte ruiters, Kemphanen. Hé hé zelfs een Krombek, Groenpoot, enz. enz. Ah, ook Goudplevieren. Ja, 't was om de steltlopers te doen vandaag hé! Ik tel er 21 soorten. 't Totaal aantal vogels op de kop: 70 soorten. Wat denk je ervan? Hartelijk dank aan onze gidsen. Ze zijn er weer in gelukt er een formidabele dag van te maken.

Groot Schietveld – Brasschaat zaterdag 17/08/2008 – 27 dlnm

Gids: Arlette Lemouche

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Tuur Wuyts

Wegens een wielerkoers en daardoor een ellenlange wegomleiding konden we met veel vertraging onze wandeling starten op dit ongeveer 1.570 ha grootte terrein. Arlette gaf eerst nog een bondig historisch overzicht en dan kon onze speurtocht beginnen. Buiten typische heideplanten als Dop- en struikhei, Pijpenstrootje en Kleine Zonnedauw komen er aan de randen van de verharde wegen ook planten voor die a-typisch zijn voor de heide of die er minder algemeen voor zijn. Voorbeelden hiervan zijn Gewoon Duizendguldenkruid, Slangenkruid met zijn mooie blauwe bloemen, Grondster (Anjerfamilie) waar het Schietveld bekend voor is komt voor op kale zandgrond waar soms water op blijft staan. Dwergviltkruid, een laagblijvend grijsachtig plantje. Noorse Ganzerik, Duinreigersbek, Rood Guichelheil, Koningskaars, Wilde Marjolein e.a.

Even trok een wijfe Bruine Kiekendief aller aandacht. Aan de rand van een zandige weg toonde Arlette ons de half uit het zand stekende Okergele vezeltruffel en wat verder Zandpadvezelkop. Twee zeldzame paddenstoelen. Op een vochtige heideweg groeide Moeraswolfsklauw. Een speciale voor ons allemaal was Lenteknotsje, een piepkleine bleekgele paddenstoel (?) die groeide op ronde plakaten van een bepaald wier. Voer voor specialisten!! Hier en daar pootafdrukken van reeën in het zand. Terug naar de echte heideplanten als Witte snavelbies, Klokjesgentiaan met vraatsporen van de larve van het Gentiaanblauwtje. Weer iets merkwaardigs: Drie ex. van Veenmosvuurzwam, een kleine roodbruine soort wasplaat verborgen onder overhangend Pijpenstrootje aan de rand van een zandweg. Terug aan de hoofdweg zien we op een groot ven in de verte Dodaars (3 ex.) en Kuifeend. Walter ziet ook nog Witgatje en hoort Rietgors. Wat verder Roodborsttapuit

en Paapje (op trek!). Tenslotte nog afronden met enkele plantjes: Stijve ogentroost en Bleekgele droogbloem. Intussen zijn we het vooropgesteld einduur al ver overschreden, dus vlug naar de auto's Gids en leiding bedanken en wegwezen. 't Was mooi!!

Fort 7: Vleermuizenwandeling zaterdag 30/08/2008 – 32 dlnm **Gids en leiding: Hugo Waeterschoot** **Verslag: Tuur Wuyts**

Flink wat belangstellenden voor deze activiteit ! Eerst gaf Hugo in het lokaal een inleiding over plaats van de Vleermuis in het dierenrijk, lichaamsbouw, levenswijze, gedrag en voorkomen van deze merkwaaardige zoogdieren. Door hun vliegkunst en nachtelijke levenswijze spreken ze wel tot de verbeelding maar een aabare soort ... neen ! Na deze uiteenzetting werd in de beginnende schemering op pad gegaan op het fortdomein.

Gezien de aangename temperatuur werd het een echte vleermuizenwandeling. Hugo hield de bat detector in aanslag om de zeer hoge geluidsfrequenties van de verschillende vleermuissoorten in (voor ons) hoorbare tonen om te zetten. Bij het buitenkomen al meteen Watervleermuis gezien. Op de brug Dwergvleermuis rondvliegend. In de bomvrije gang Grootoorvleermuis gezien. Aan de toiletten Snor- en Watervleermuis en verder op het domein Franjestaart en Watervleermuis gespot. Aansluitend op deze wandeling kon men in "De IJsvogel" een boeiende DVD bekijken over vleermuizen. Om het geheel af te ronden werd buiten nog gezellig nagekaart en gekeuveld tot het volledig donker was. Alleszins een boeiende activiteit waarvoor Hugo bedankt is.

Roofvogeltocht Groot Schietveld zondag 14/09/2008 – 15 dlnm

Gids en leiding: Wim Roelant

Externe gids: Marieke Berkvens

Verslag: André De Mul

Deze zondag werd het toch nog een beetje zomer. Wat fris, maar zon hadden we lang niet meer gezien. De heuvel biedt een prachtig panorama over het Schietveld. De telescopen nog maar net opgesteld en al een Havik en een Visarend in het vizier. Achter de hut, uit de wind geeft Wim met behulp van een kartontekening een snelcursus roofvogeldeterminatie. De verschillende kenmerken (vleugels, staart, spanwijdte vliegpatroon, ...) worden ons vlug duidelijk. Nu nog de praktijk. Intussen kijken volleerde vogelaars gebiologeerd door hun telescoop naar al wat passeert. Buizerds thermieken hoog tegen het luchtblauw. Toch liever wat

wolken, dat is beter voor de observatie. Allez Ook veel Torenvalk, soms een Sperwer. Lager scheren veel Zwaluwen over het veld, en op de tanks zitten Houtduiven. Ver weg signaleert iemand ... een Zeppelin en ... een Smelleken. Luc (VS) hoort (ziet ?) dichterbij een Zwarte Specht.

Prrr, prrr. Hallo ? Ooievaars op komst. Daar wachten we niet op, maar maken een wandeling langs het pad. Wim ziet iets overvliegen in een boom en zet zijn telescoop erop: een Draaihals. Nog nooit gezien, en misschien nooit meer te zien. Bij terugkomst, zijn de Ooievaars al over gevlogen. Je kan niet alles hebben.

's Middags eten we onze bokes in café "De Witte". Marieke brengt verslag van haar onderzoek naar de plaatselijke roofvogelpopulatie. Die doet het goed: 12 territoria Havik, 12 - Buizerd, 2 à 3 - Sperwer, 1 -Wespendief en 1 - Torenvalk. Voldoende rust (ondanks motorterrorisme) en voedsel (maïs) lokken duiven. Die zijn dan weer voor roofvogels.

's Namiddags in het Klein Schietveld. Een Eekhoorn springt te voorschijn. Grote (of Kleine ?) Bonte Specht flitst over. We horen Groene Specht, Boomkruiper, Kool-, Pimpel- en Kuifmees (later ook nog gezien). Een kikker roerloos op het pad. Verderop in een plas een drijvend exemplaar. Op een open plek kijken we nog wat rond, maar niets speciaal meer te zien. We wandelen dan maar rustig naar de auto's en nemen afscheid.

Met 2 auto's rijden we terug naar het Groot Schietveld. Enkele vogelfreaks van vanmorgen staan hier nog. Observatie kan een obsessie worden. Met deze overweging keer ik naar huis. Bedankt Wim en Marieke.

Schulensbroek en de Platwijers zondag 21/09/2008 – 8 dlnm

Gids: Wim Vandeweyer

Leiding: André De Mul

Verslag: Rina Vredendregt

Op een milde, zonnige herfstmorgen begonnen we met onze kleine groep aan de wandeling doorheen het Schulensbroek. Het

was ideaal wandelweer. De weg liep doorheen een rustig en oogstrelend landschap van akkers en weiden. Verspreide bomen, struikjes, hagen en poelen maken er de charme van uit. Opvallend waren de vele meidoornhagen, overladen met donkerrode bessen, afgewisseld door de helderrode bottels van de Hondstroos. Een bijzonderheid van dit gebied zijn de “gelegde hagen”. Dat zijn hagen waarvan de takken horizontaal worden omgebogen en die door de juiste wijze van snoeien een dicht en ondoordringbaar vlechtwerk gaan vormen. Deze techniek gaat luidens de beschrijving door Julius Caesar al terug tot op de tijd van de Romeinen. We bestegen de dijk rondom het Schulensmeer. Veel vogels zaten er niet: hier en daar een Blauwe Reiger, een Fuut, een Aalscholver, een Kleine Mantelmeeuw. Beneden in de wei zat een grote groep Grauwe Ganzen met daartussen een paar Nijlganzen en Brandganzen. Als die met hun allen verschrikt opvlogen, keken de vogelaars reikhalzend uit naar de mogelijke oorzaak van die paniek. Zou het die verhoopde, maar nog niet opgedaagde Visarend kunnen zijn? Bij die kleine vijver flitste een IJsvogel voorbij die echter maar door één gelukkige werd gezien. Over de dijk en het water fladderden af en toe enkele Boerenzwaluwen rond. Na een aangename middagpauze in Schulen (herberg Sint-Jan) vertrokken we richting Zonhoven. Daar wandelden we door een vrij bostrijk gebied tussen de vele visvijvers. Bij iedere vijver speurden we het water af. Hier zwommen eens een paar Tafeleenden, daar weer een Fuut of een Waterhoen. In de bomen zaten roerloze solitaire Reigers of hele kolonies Aalscholwers. We waren het er onderweg al over eens dat de tocht geen adembenemende waarnemingen opleverde, maar gewoon een fijne dag hadden in een mooi en aangenaam landschap. Totdat ... een paar achterblijvers met telescopen de rest van de groep nadrukkelijk wenkten en terugriepen. Dààr, aan de overkant van het meer, op de top van een kale boom zat hij, onbeweeglijk en majestueus: de VISAREND! Lang hebben we hem staan bekijken: hij zat met de witte borst naar voor, Soms draaide hij zich een beetje zodat ook de vleugels in beeld kwamen. Op de terugweg zagen we nog tweemaal een Visarend in de vlucht (dezelfde?). En zo was onze uitstap in alle opzichten geslaagd.

Netevallei bij Herenthout
zaterdag 04/10/2008 – 17 dlnm
Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Wim Vandeweyer
Verslag: Rina Vredendregt

Een van de mooiste en nog gave landschappen in de zuiderkempen vinden we grosso modo binnen de driehoek Bevel – Herenthout – Itegem. Doorheen wijd en rustig landbouwland met verspreide bospercelen kronkelt de Grote Nete. Ons vertrekpunt was de aloude herberg 't Schipke (zou dateren van 1830). Vanaf het sierlijk gebogen houten bruggetje (waar vroeger een overzet was) wandelden we over de Netedijk – langs de kant van het Schipke – richting Itegem. In de lucht toerd een Havik rond, honderden Houtduiven vlogen verschrikt de bossen uit. Iets verder, in een langgerekte smalle wei, zat een Blauwe reiger, onbeweeglijk. Ongeveer anderhalve km stroomopwaarts van het Schipke mondt de Wimp uit in de Nete, geleid doorheen grote buizen met terugslagkleppen, dit op het waterdebiet in de Nete te regelen. Langs een smal, ruig begroeid pad evenwijdig met de Wimp, wandelden we nu richting kasteel Herlaar. Normaal is dit pad niet publiek toegankelijk, maar Luc had voor onze groep de toelating weten te verkrijgen van de eigenaar. Ook hadden Luc en Wim op voorhand al wat kap- en snoeiwerk verricht om voor ons een weg te banen tussen de brandnetels en de Japanse Duizendknoop. Het kasteel van Herlaar, een omwalde waterburcht, dateert uit de 13e eeuw. Het werd herbouwd in 1704. Het eigenlijke kasteel is omringd door verschillende bijgebouwen. De nogal fantasierijke neogotische stijl doet vermoeden dat er ook na 1704 nog flink wat werd gerenoveerd en gewijzigd aan het totaalaspect. Wat de site vooral zo aantrekkelijk maakt zijn de indrukwekkende parkbomen. Eén

knoestige, sterk vertakte beuk zou zowat 300 jaar oud zijn. De huidige eigenaar bewoont het huis naast de oude watermolen. Deze watermolen, een zogenaamde onderslagmolen uit 1439, herbouwd in 1477, zou uniek zijn in onze contreien. Op de grote vijver vóór het huis laat de IJsvogel zich geregeld goed waarnemen (vb door Luc en Wim tijdens de voorbereiding). Alleen, onze groep had vandaag minder geluk. Aangekondigde en verhoopde buitenkansjes doen zich meestal niet voor. Langs het asfaltbaantje wandelden we terug naar het Schipke. Op een bepaalde plaats vestigde Luc onze aandacht op een opvallende piep- of fluittoon, zoals van een

verroeste poort of een slecht geolied werktuig. Dit was het geluid van een Havik. Ziezo, Havik gezien én gehoord. Op iedere tocht valt toch wat bij te leren. Maar de grootste waarde van deze wandeling was toch wel het unieke landschapsschoon van heel deze omgeving.

Familiezoektocht
Zondag 12/10/2008 – 12 dlnm
Leiding: Wim Roelant en
Nancy Geldhof
Verslag: Nancy

Het was een mooie zonnige zondagmiddag en het fortgebied hing vol kleurige kaartjes. We hadden veel volk verwacht. Maar het volk had wat anders te doen, of durfde niet? De afwezigen hadden ongelijk, diegenen die het wel aandurfd, hebben ervan genoten. Spreuken ontcijferen, met je hand in een zakje, raden wat dat akelige prikkeding is, geblinddoekt langs een stukje bospad lopen en... gek, maar iedereen dacht dat hij of zij toch wel meer bomen aan hun bladeren of vruchten kon herkennen. Ook lastige vragen en doordenkertjes zaten ertussen, opgevrolijkt met hier en daar een spelletje. Achteraf bij een drankje werden de antwoorden en de heksenwafeltjes verwerkt, en heel wat afgelachen. Krijg je al spijt dat je het gemist hebt, maak alvast je kinderen en kleinkinderen warm, dan doen wij het volgend jaar nog eens over.

Overgenomen uit
 “wijkkrant voor Buizegem, oktober 2008”
 Tekst Wim Verrelst
 (schepen leefmilieu en groenbeleid)

Over ligweiden en hooiweiden

“Ons” park aan de Romeinse Put beschikt over bijzonder veel grasvelden. De meeste wandelaars kennen de grote weide met in het midden de drie treurwilgen als de ligweide. Voor 2000 stonden die treurwilgen nog op een eiland, met daar rond de oude visvijver. Bij de heraanleg van het park werd de oude vijver gedempt met de grond die voor de nieuwe vijver werd uitgegraven.

Sinds dit jaar wordt er een nieuw maaibeheer toegepast op de ligweide. Het ganse voorjaar werd de weide namelijk NIET gemaaid. dit was geen luiheid of vergetelheid van de Edegemse grasploegen: het is een bewuste actie geweest. het is de bedoeling dat deze weide voortaan tot ongeveer half juni niet meer gemaaid wordt. Na de eerste maaibeurt wordt ze dan wel regelmatig kort gezet, zodat ze in volle zomer nog altijd volop door zonnebaders, picknickers en spelende kinderen gebruikt kan worden.

Door deze vlakke in het voorjaar niet te maaien, zullen verschillende bloemen de kans krijgen om te groeien, te bloeien en zaden te vormen. die zaden kunnen dan het volgend jaar weer uitkomen. Omdat het maaisel wordt afgevoerd, “verarmt” de grond aan voedingsstoffen, waardoor stilaan het gras zal minderen ten voordele van de bloemen. Zo moet de weide over enkele jaren evolueren naar een rijk gevarieerde wilde bloemenweide in het voorjaar.

Wat hier toegepast wordt, is een vorm van zogenaamd hooiweide-beheer. Verschillende andere parken, bijvoorbeeld Schoten en Schilde, passen dit reeds met succes toe. De ontwerpers van ons park hadden dit eigenlijk al van in het begin willen doen met de ligweide, maar toen kwam er nog te veel ongewild kruid door (distels, netels, ...). De test van dit jaar toont dat we daar geen schrik meer voor moeten hebben: door het jarenlange maaien zijn ze verdwenen en ze zullen ook niet terugkomen omdat er in de zomer nog geregeld zal gemaaid worden.

In het voorjaar zal in de ligweide naast de paden nog altijd een strook van enkele meters kort worden gehouden. Hinderen zal het hoge gras dus niet doen.

Vertrouwde wandelaars zullen in het voorjaar dus wel even moeten aanpassen aan het zicht, maar over een aantal jaren krijgen we er wel een nieuw kleurrijk zicht vol bloemen bij in ons park.

Als vaste bezoeker merkte ik in 2008 reeds volgende zaken:
 De weide heeft verschillende nattere en drogere zones.

Meer naar de Edegemse Beek toe zijn grotere plekken waar enkele natte dagen volstaan om de bodem zompig te maken.

Niet toevallig vond ik daar vanaf april tot juni een paar honderd Pinksterbloempjes.

Stel je voor hoe deze frele roze pracht zich volgende jaren vermenigvuldigt door het nieuwe maaibeheer.

Het Oranjetipje heeft deze Pinksterbloemen als waardplant en het was dan ook een streling voor het oog om ze in de lente van 2008 boven de hooiweide te zien fladderen.

Kunnen we hier in de toekomst ook Echte koekoeksbloem verwachten?

In deze zones troffen we ook de gele bloempjes van Gewoon barbarakruid aan.

Nog kleurig geel: Paardebloem, Gewoon biggekruid en Klein streepzaad.

Aan de bosrand van het elzenbosje groeide Bosandoorn en enkele Gewone smeerwortels: ook hommels komen hier aan hun trekken.

Op de drogere hogere delen zagen we Madeliefjes, Smalle weegbree, Zachte ooievaarsbek...

Als dit gedeelte nog een beetje verarmt, zien we hier misschien Knoopkruid en Margrietten verschijnen!
 Dus hondenbaasjes, kakjes opkuisen!

Tegen juni konden we merken dat er ook al flink wat verschil in grassoorten aanwezig was: het waren niet alleen bruine bloeipluimen van Gewoon struisgras.

Er was hier en daar ook al een zode Grote vossenstaart te zien, naast Gestreepte witbol, een paar Kruipertjes, Hooibeestjes en Bonte zandoogjes (vlindersoorten).

De Groene specht is regelmatig in de onmiddellijke buurt te horen en soms te zien. Op een avondwandeling ontmoette ik er ook een Egeltje.

Er was een broedgeval van Grote bonte specht aan de rand van de weide. In de houtwal naast de weide huist een Eekhoorn.

De Blauwe reiger landt al eens op de weide. Op een kleine oppervlakte is er heel wat natuurlijke biodiversiteit mogelijk. Ik kijk alvast uit naar nog meer natuur.

En dan eind juni: de geur van het hooiland... de lente-weide is gemaaid. Wachten op het volgend voorjaar...

Volgende lente verdient deze hooiweide alvast de aandacht van onze plantenwerkgroep voor een grondigere inventarisatie.

Een uitnodiging aan alle parkgebruikers om jullie observaties van groeiende en bewegende natuur door te geven.

Johan Claessens

PETROLEUM ZUID Een 'PARK' dat industrie wordt ?

foto: Veerle De Saedeleer

De voorbije maanden is enige beroering ontstaan rond Petroleum Zuid. Het bestemmingsplan van deze nabuur van het natuurgebied Hobokense Polder is door het kabinet van minister Van Mechelen in herziening gesteld, dit in het kader van de 'afbakening grootstedelijk gebied Antwerpen'.

Het Vlaamse gewest en ook de stad Antwerpen willen daar 68 hectare groene bestemming vervangen door een bedrijventerrein met zware industrie dat 113 hectare groot zou worden, naast mogelijk een voetbalstadion. Een deel van het gebied is intussen spontaan bebost. Over de al 30 jaar oude plannen om op Petroleum Zuid een park te realiseren wordt niet meer gesproken. Voor het erg geïsoleerde natuurgebied Hobokense Polder is dit heel nadelig. Het wordt aan de zuid- en westzijde omgeven door bebouwing, aan de noordzijde door de Schelde en aan de noordoostzijde door Petroleum Zuid.

Petroleum Zuid is dan ook de enige verbinding over land die mogelijk blijft en die functioneel kan zijn voor zaadverspreiding van planten, voor insecten, zoogdieren en andere levende organismen. Via Petroleum Zuid en de bermen van de ring rond Antwerpen bestaat een natuurverbinding langs de Wolvenberg tot aan de Schijnvallei. Deze verbinding is momenteel verre van ideaal, omdat ze her en der gehinderd wordt door op- en afritten en wegen. Enkel de spoorwegberm vormt een continue verbinding tussen Petroleum Zuid en Berchem. Op termijn zou het interessant zijn dat natuurtechnische ingrepen deze verbinding verbeteren.

Uit onderzoek blijkt dat de soortenrijkdom altijd groter is in voldoende grote natuurgebieden, vooral als ze verbonden zijn met andere natuurgebieden. Hoe groter een populatie van een soort is, hoe meer genetische uitwisseling er is,

hoe stabiel en levensvatbaarder deze populaties ook worden. Te kleine gebieden of gebieden waar uitwisseling tussen populaties niet mogelijk is, leiden tot verarming en mogelijk zelfs tot uitsterven van de lokale populatie. Het zich kunnen verplaatsen van dieren en planten tussen natuurgebieden onderling is daarom heel belangrijk.

Essentieel is dan ook dat Petroleum Zuid voldoende groen blijft om deze absoluut noodzakelijke verbinding in stand te houden. Realisatie van bovenvermelde, ongewijzigde plannen betekent gewoon de doodsteek voor de ENIGE natuurverbinding die de Hobokense Polder kan hebben! Door verschillende verenigingen is in het kader van het openbaar onderzoek van dit RUP daarom bezwaar aangetekend. Natuurpunt Hobokense Polder heeft ook een alternatief uitgewerkt waarin de bedrijventone beperkt wordt en er plaats voorzien is voor een hoogwaardige natuurverbinding, velden voor de amateursporter met een sportzaal, een park en een jongerencultuurzone. Onder het motto: ZEG NEEN AAN DE MINISTER, JA AAN NATUURPUNT HOBOKENSE POLDER is tevens een petitie opgestart.

De verwachting is dat de minister dit voorstel van 'afbakening van het grootstedelijk gebied Antwerpen' definitief wil maken nog voor de verkiezingen van juni. De petitie loopt daarom tot einde maart. Daarna wil men de minister en alle politici met een pakket ondertekenaars erop wijzen dat er een groot draagvlak is voor het alternatieve voorstel.

Wat te doen?

Onderteken zeker de petitie. Dit kan via www.hobokensepolder.be/petrozuid.php Op deze website vind je alle mogelijke informatie rond de problematiek, inclusief het alternatieve voorstel. Papieren petitie bestaan ook en kunnen aangevraagd worden via petrol@hobokensepolder.be of via tel. 03/830.20.51 (Thys). Teken niet alleen zelf, maar spoor ook anderen aan dit te doen.

Frans Thys

*Zondagnamiddag 15 februari van 14.00u tot 17.00u wordt op Petroleum Zuid een grootse actie georganiseerd om het voorstel van NP Hobokense Polder te promoten. Op het programma o.m. een 'eikelplanting', wandelingen, sportinitiatie, ...
Afspraakplaats: aan Naftaweg, onderaan Krugerbrug.
Meer informatie: petrol@hobokensepolder.be of 03/830 20 51*

VMPA Natuurgidsen Fort 5 Edegem

Kalenderwandelingen

(Vertrek Hoofdingang Fort 5)

Bomen in de winter - 01 februari 2009 10.00 u

Lente in Edegem - 22 maart 2009 10.00 u - Vertrek Sint Antoniuskerk

Vogels bekluren - 26 april 2009 10.00 u

Edegemse beek - 17 mei 2009 10.00 u - Vertrek Forum Romeinse Put

Kruiden - 14 juni 2009 10.00 u

Vleermuizen - 28 augustus 2009 20.00 u

Bomenhoroscoop - 13 september 2009 10.00 u

Herfst - 18 oktober 2009 10.00 u

Winter - 22 november 2009 10.00 u

Openingsuren Fort 5 Edegem

april-september 8.00-21.00 u

oktober 8.00-18.00 u

november-februari 8.00-17.00 u

maart 8.00-18.00 u

Alle inlichtingen en aanvragen wandelingen:

Valerie Nackaerts 03/8283246

12de ANKONA-ontmoetingsdag

Zaterdag 14 februari 2009 organiseert ANKONA, de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie, haar jaarlijkse ontmoetingsdag in het provinciehuis, Koningin Elisabethlei 22 te

2018 Antwerpen. Deze ontmoetingsdag is de jaarlijkse samenkomst van verenigingen en vrijwilligers die actief zijn rond natuurstudie in de provincie Antwerpen.

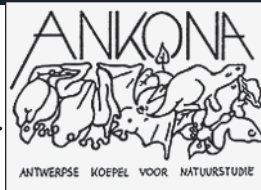
Het programma van deze 12de editie staat in het teken van '200 jaar Darwin: determinatie -> inventarisatie -> monitoring'.

Je kunt deelnemen aan workshops, lezingen volgen en info- en boekenstands van (natuur)verenigingen bezoeken. Iedereen die zich nauw betrokken voelt bij de natuur en op de hoogte wil blijven over recente natuurstudies kan gratis deelnemen.

Programma:

In de voormiddag kun je deelnemen aan drie verschillende workshops:

- Monitoring en de betrokkenheid van vrijwilligers
- Inventarisatie en soortenbescherming
- Praktische workshop microscopie

en in de namiddag staan o.m. de provinciale prioritaire soorten (PPS) in de belangstelling

De deelname aan deze studiedag is gratis maar vooraf inschrijven is noodzakelijk.

Voor meer informatie en inschrijving (t.e.m 6 februari 2009) kan je terecht op de website www.ankona.be.

ANTenne

ANTenne is het driemaandelijks magazine van ANKONA - Antwerpse Koepel voor Natuurstudie - dat je regelmatig op de hoogte houdt van alle interessante activiteiten, artikels en evoluties binnen de sector van de natuurstudie.

Via de website van Ankona kun je je inschrijven voor een gratis elektronisch- of postabonnement.

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

Zondag 4 januari: vogelobservatie Tholen

Zondag 11 januari: 'De Kuifeend' (1/2 dag)

Zaterdag 17 januari: vogelgebieden L.O. + slaappleats kiekendieven + mosselen

Zaterdag 24 januari: winteravond - werk van eigen leden - Alaska

***Zondag 8 februari: bustocht naar Zeeland**

***Zaterdag 14 februari: Algemene ledenvergadering & kaas en wijnavond**

Zaterdag 21 februari: Belgische vogeldag

***Zondag 22 februari 2009: KBIN**

Zondag 1 maart: knoppenwandeling in park Vogelzang (1/2 dag)

Zaterdag 7 maart: projectieavond BNVF in zaal Steytelinck

Zondag 8 maart: mossenexcursie in Fort 5 (1/2 dag)

Zondag 15 maart: de Bourgoyen en de Kalkense Meersen

Zondag 22 maart: spechtentocht

Zaterdag 28 maart: namiddagfietstocht - voorjaarsflora in onze afdeling

Zondag 5 april: voorjaarsflora - bos Zevenbergen & Muizenbos te Ranst (1/2 dag)

Maandag 13 april: wandeling Kalmthoutse heide

Zondag 19 april: natuurverkenning in de Laak- en Netevallei

***Zondag 26 april: busuitstap - voorjaarsflora in de Lessevallei**